

KADIN ÖRGÜTLERİNİN GÖZÜNDEN BELEDİYELERDE TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİNİN İZLENMESİ

Koronavirüs Salgını Sonrası Yerel Seçimler
Öncesi Belediyelerin Değerlendirilmesi
2021-2022

Bu rapor, Hollanda Krallığı Büyükelçiliği Matra Programı tarafından desteklenen “Hak Temelli Politikaların Yapımı ve Uygulama Sürecinde, Eşit Katılım ve Temsil İçin Kadınların Seslerinin Duyulması” projesi kapsamında hazırlanmış olup, içeriğinin sorumluluğu Kadın Koalisyonu'na aittir. Raporu ifade edilen görüşler, Hollanda Krallığı Büyükelçiliđini bağlamaz. Büyükelçilik, açıklama ve referans içerikleri hakkında sorumluluk kabul etmez.

Bu çalışmanın sekretaryalığı KA.DER Ankara Şubesi tarafından yürütülmüştür.

İçindekiler

Kısaltmalar Dizini	01
Giriş	02
Katılımcı Bir İzleme Yöntemi	04
1. Hazırlık Aşaması	05
2. Veri Toplama Süreci	13
3. Analiz Yöntemi	14
4. İzleme Sonuçları	16
4.1 Genel Değerlendirme	16
4.2. Belediyelerden Gelen Yanıtların Analizi ve Öne Çıkan Uygulamalar	20
4.2.1. Belediye Yapılanması (Yönetim Modeli ve İdari Yapı)	20
4.2.2. Katılım	23
4.2.3. Erişilebilirlik	29
4.2.4. Güvenli, Yeterli Gıdaya ve Sağlıklı Çevreye Erişim	32
4.2.5. Kadın Sağlığı / Cinsel Sağlık	35
4.2.6. Bakım Hizmetleri	38
4.2.7. Toplumsal Cinsiyet Temelli / Kadınlara Yönelik Şiddetle Mücadele ve Önlenmesi	41
4.2.8. Göç / Göçmen Kadınlar	48
4.2.9. Yoksulluk	52
5. Sürecin Değerlendirmesi	55
6. 2024 Yerel Seçimlerine Giderken	57

**6 Şubat 2023 tarihli Kahramanmaraş merkezli depremde kaybettiğimiz
yol arkadaşlarımız Kibar Daşçı Özdemir'in ve Hatice Can'ın anılarına saygıyla...**

kısaltmalar dizini

ANFA: Ankara Altınpark İşletmeleri Limited Şirketi

ASKİ: Ankara Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü

Bel-Pa AŞ: Ankara Eğitim Sağlık Hizmetleri İnşaat Enerji Gıda Temizlik İthalat İhracat Ticaret Anonim Şirketi

EGO: Elektrik, Gaz ve Otobüs İşletmeleri

FAO: Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü

HIV-AIDS: Edinsel Bağışıklık Yetmezliği Sendromu

İSADEM: İstanbul Aile Danışmanlık ve Eğitim Merkezi

İŞKUR: Türkiye İş Kurumu

KDM: Kadın Danışma Merkezi

KSE: Kadın Sığınma Evi

LGBTİ+: Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Trans, İnterseks

ORTAR AŞ: Ordu Tarım Hayvancılık Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi

SPSS: Sosyal Bilimler İçin İstatistik Programı

STÖ: Sivil Toplum Örgütü

TC: Türkiye Cumhuriyeti

UNFPA: Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu

UNHCR: Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği

UNICEF: Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu

YEPP: Yerel Eşitlik Eylem Planı

giriş

2002 yılından beri var olan Kadın Koalisyonu; bir merkezi, delegeleri ve temsil sistemi olmayan, Türkiye'nin dört bir yanındaki kadın örgütlenmelerinin biraraya gelmesinden doğan bir güçbirliği. Bu güçbirliğiyle, hem ulusal hem de yerel siyasete müdahale ediyor, kendi sözümüzü söylüyoruz. Siyasete katılımın yalnızca seçme ve seçilme hakkında ibaret olmadığını, karar alma ve politika oluşturma süreçlerine aktif katılım sağlamanın şart olduğunu biliyoruz. Belediye hizmetlerinin toplumsal cinsiyet eşitliğini gözetmesi ve kadınların eşit hemşehriler haline gelmeleri için yürüttüğümüz mücadele kapsamında, 2003'ten beri belediyeleri izliyoruz.

İzlemeyi uzmanlar ya da yalnızca akademisyenlerin yapabileceği teknik bir iş olarak değil, doğrudan o hizmetlerin kullanıcısı olan, birbirinden farklı örgütlerden politikanın öznesi kadınların her aşamadaki geniş kolektif katılımıyla gerçekleşen bir politik süreç olarak görüyoruz. Bu yolla kadınlar yalnızca danışılan, görüşlerine ya da ilişki ağlarına başvurulmuş "yardımcılar" değil, yaşadıkları yerde politika yapımının her aşamasını gerçekleştirenler olmaktadır.

Bu raporun dayandığı izleme çalışmamızın hazırlık sürecine 2021 yılında başladık, bilgi edinme ve analizini 2022 yılında yaparak tamamladık. Bu çalışmayı Türkiye'nin farklı bölgelerinden 19 kadın örgütü olarak yürüttük. Her bir örgüt kendi bulunduğu il, ilçe ve büyükşehir belediyesini izledi. Aynı zamanda dayanışma içinde oldukları kadınların yaşadığı bazı il ve ilçelerin izlenmesinde gönüllü oldular. Böylece 41 belediyeye bilgi edinme dilekçeleri verildi ve görüşme talebinde bulunuldu. Ancak sadece 29 belediyeden geri dönüş alınabildi. Bu belediyelerden 9'u büyükşehir, 4'ü il ve 16'sı ilçe belediyesiydi. Bu belediyelerin belediye başkanlarından 21'i Cumhuriyet Halk Partisi (CHP), 7'si Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) ve 1'i Türkiye Komünist Partisi'nden (TKP) 2019 Mahalli İdareler Seçimi'nde seçilmişti.

Koronavirüs salgınına odaya aldığımız bir önceki izleme çalışmamızda en çok kadınların, çocukların, LGBTI+'ların, engellilerin ve tüm eşitsiz koşullarda yaşayanların etkilendiğini görmüştük. Sonrasında gerçekleştirdiğimiz bu izleme çalışması ile feminist mücadele çerçevesinde, hak ve özgürlüklerin tesisi ile eşitlikçi politika ve hizmetleri hayata geçirmeleri için çaba sarfettiğimiz belediyelerin, küresel salgın süreci sonrasında kendilerine ne kattıklarına, taahhütlerini yerine getirip getirmediğine bakmak ve 2024 yerel seçimler öncesi toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda hangi aşamada olduklarını değerlendirmek istedik. Bunu da; toplumsal cinsiyet eşitliğini hem belediyelere ait raporlarda sorgulayarak, hem de bu eşitsizliğin yürünemeyen sokaklarda, fiziksel olarak erişilse bile bütçe olarak erişilemeyen gıdadan sağlığa tüm kamusal hizmetlerde, dışına özgürce çıkılamayan bakım bekleyen evlerde, katılamayan iş hayatında ve güvenlik kaygısıyla yalnız binilmek istenmeyen otobüslerde bizzat kadınlar tarafından görünür kılınmasını sağlayarak yapmak istedik.

İzleme sürecinde verilerin toplanmasından sonra gerçekleşen 6 Şubat 2023 tarihinde başlayan Kahramanmaraş merkezli depremlerin sonrasında afetin ilk günü kurduğumuz Kadın Koalisyonu Afet Koordinasyon Ağı altında yaptığımız çalışmalarda da herkes için güvenli ve sağlıklı kentler inşa edilmesi için belediye hizmetlerinde katılımcı planlamanın ve hak temelli yaklaşımın ne kadar hayati olduğuna bir kez daha şahit olduk. Yerel yönetimlerin hizmet alanlarının, ancak ve ancak yurttaş katılımı ile planlandığında farklı ihtiyaçlara ve koşullara sahip grupların, özellikle kadınların ve LGBTİ+'ların en temel insan haklarını içerebileceğini biliyoruz. Bu nedenle de yerel yönetimlerin kadın örgütleri tarafından izlenmesinin büyük öneme sahip olduğunu düşünüyoruz.

Bu çalışmanın amacı; belediyelerin kimseyi arkada bırakmayan, toplumsal cinsiyet eşitliğini gözetken, katılımcı, erişilebilir, yoksul ve yoksun bırakılan grupların istek ve ihtiyaçlarına yönelik, ekolojik, kriz dönemlerine hazırlıklı, devamlılığı ve sürdürülebilirliği olan politikalara sahip olmalarını sağlayacak dönüşümünü gerçekleştirmektir. Bu amacı gerçekleştirmeye yönelik izlenen yöntem ile aşağıdaki konularda değişim yaratmayı hedefliyoruz;

- Yereldeki kadın örgütlerinin; belediye işleyişi ve hizmetleri, haklar ve sorumluluklar, izleme ve katılım mekanizmaları konusunda, bilgilendirme ve deneyim yoluyla güçlenmesi,
- Belediyeler tarafından yapılan hizmetlerin, ancak katılım süreçleriyle planlandığında ve uygulandığında gerçekçi ve işlevsel olabildiği konusunda farkındalık yaratılması,
- Belediyelerin yürüttükleri hizmetlerle toplumsal cinsiyet eşitliği ilişkisi konusunda farkındalık geliştirmesi
- Kadın örgütleri ile yerel yönetimler arasında sürdürülebilir, eşit ve ilkeli kurumsal ilişkilerin kurulması.

Çalışma, aynı zamanda Türkiye'nin parçası olduğu uluslararası sözleşme ve mekanizmalar açısından da önem taşımaktadır. Sivil toplum örgütlerinin, özellikle de kadın örgütlerinin izleme süreçlerine katılımındaki kısıtlılıklar Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi (CEDAW) kapsamında düzenlenen 7. Gözlem Raporu'nda dile getirildiği gibi kadınların ve kadın örgütlerinin yerel politika, karar ve uygulama süreçlerine katılımı Avrupa Belediyeler ve Bölgeler Konseyi (CEMR) tarafından oluşturulan Yerel Yaşamda Avrupa Kadın Erkek Eşitliği Şartı kapsamında da altı çizilen bir kentsel haktır. Bu sebeple, gerçekleştirdiğimiz çalışmada kullandığımız katılımcılık odaklı yöntemi ve aynı zamanda çalışma kapsamında odaklandığımız "kentsel haklar ve kadın hakları bağlamında kadınların ve kadın örgütlerinin politika, karar ve uygulama süreçlerine katılımını izleme" konusunu uluslararası taahhütlerin yerine getirilmesi açısından da önemli buluyoruz.

Bu izleme çalışması, Kadın Koalisyonu bileşeni kadın örgütlerinin gönüllülük ve dayanışması sonucunda ortaya çıktı. Atölye çalışmalarında eğitim veren, kolaylaştırıcılık sağlayan, katılan ve katkı sunan, katılımcı bir izleme yönteminin oluşturulmasında emek veren, soruların hazırlanmasına katkı sunan, belediyelerle yüz yüze görüşmeler yapan, anket sonuçlarının analizini yapan ve bu sonuçların savunuculuğunu yapmaya devam eden tüm bileşenlerimize ve gönüllülerimize sonsuz teşekkürler. Bir teşekkürümüz de bu seneki izleme çalışmasına sekreteryaya, tasarım hizmetleri ve dijital uygulamalar konularında destek veren Hollanda Krallığı Büyükelçiliği MATRA Programı ve bu süreçleri kolaylaştıran Kadın Adayları Destekleme Derneği Ankara Şubesi'ne (KA.DER Ankara).

katılımcı bir izleme yöntemi

Yalnızca eşit temsili değil, katılımın farklı boyutlarını da savunan ve bu konuda mücadele veren Kadın Koalisyonu olarak, belediye izleme çalışmasını da katılımcı yöntemlerle, Türkiye'nin farklı bölgelerinden bileşenimiz kadın örgütleriyle birlikte planlayarak gerçekleştirdik.

2003 yılından beri yürüttüğümüz hiçbir izleme çalışması sadece verilerin derlendiği, teknik bir izleme çalışmasından ibaret olmadı. İzleme çalışmalarımız, yereldeki kadın örgütlerinin yaşadıkları kentle olan ilişkisini, sorunlarını ve beklentilerini içeren katılımcı bir gözlem ve eylemi barındırdığı için fark yarattı. Bu çalışmayı diğer izleme çalışmalarından ayıran en önemli faktörlerden biri örgütlenmenin çalışmanın temel taşıını oluşturması ve sürecin öznelerinin de politikanın özneleri olmasıdır. Türkiye'nin farklı bölgelerinde, kadın örgütleri tarafından eş zamanlı yürütülen bu çalışmanın tüm aşamalarında 19 kadın örgütünden toplam 75 kadın aktif olarak yer aldı. Aynı zamanda bir savunuculuk çalışması olan izleme, kadın örgütleri ile belediye yöneticileri ve bürokratları arasında bir diyalog zemini yaratması açısından da kritik bir öneme sahiptir.

Bahsedilen yöntem ile 2021-2022 yılları arasında yürüttüğümüz izleme çalışmasının detaylarını sizlerle aşağıdaki başlıklarda paylaşıyoruz:

- 1. Hazırlık aşaması**
- 2. Veri toplama süreci**
- 3. Analiz yöntemi**
- 4. izleme sonuçları**
- 5. Sürecin değerlendirilmesi**
- 6. 2024 Yerel Seçimlerine giderken**

1. Hazırlık Aşaması

Hazırlık aşaması, planlanmasından uygulanmasına her aşamasında kadın örgütlerinin yer aldığı 4 adımdan oluşmaktadır:

1. Adım İzleme Ekibinin Oluşturulması ve İzlenecek Belediyelerin Belirlenmesi:

Hazırlık süreci, Kadın Koalisyonu bileşen örgütlerinden hangi örgütlerin ve kişilerin belediye izleme sürecinde yer almak istediğinin belirlenmesiyle başladı. Bu kapsamda 20 örgütten 75 kişinin sorumluluk almasıyla Kadın Koalisyonu Belediye İzleme Çalışma Grubu kuruldu. Bu örgütlerden Kaos GL Derneği herhangi bir belediye izlemesini yapmaksızın sürecin planlama, hazırlık ve tartışmalarının yürütülmesinde yer aldı. Bu çalışmada yer alan örgütler:

Adana Kadın Da(ya)nışma Merkezi ve Sığınmaevi Derneği (AKDAM)
Anka Üreten Kadın Derneği
Antakya Mor Dayanışma Derneği
Bodrum Kadın Dayanışma Derneği (BKD)
Eşit Yaşam Derneği
Ev Hanımları Dayanışma ve Kalkındırma Derneği (EVKAD)
Günebakan Kadın Derneği
Kadın Adayları Destekleme Derneği Ankara Şubesi (KA.DER Ankara)
Kadın Erkek Birlikte Sosyal Eşitlik Derneği (KEBSED)
Kadına Özgürlük ve Eşitlik Derneği (KÖVED)
Kahraman Kadınlar Derneği Kooperatifi
Karadeniz Kadın Dayanışma Derneği
Kaos GL Derneği
Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı
Mor Salkım Kadın Dayanışma Derneği
Oğuz Mahallesi Üretici Kadınlar Dayanışma Derneği
Ordu Kadını Güçlendirme Derneği (ORKAGÜDER)
Söz Kadın Derneği (SÖZKAD)
Trabzon Ev Eksenli Çalışan Kadınlar Derneği
Yaşamevi Kadın Dayanışma Derneği

İzlenmesi planlanan belediyeler; Koalisyon bileşenlerinin kapasite ve imkanları doğrultusunda bölgesel dağılım, belediyenin mülki idare birimi (büyükşehir, il, ilçe olma durumu) ve siyasi parti dağılımı da gözetilerek belirlendi. Bu kapsamda 41 belediye ile izleme yapılması planlandı (Tablo 1).

izlenmesi planlanan belediyeler

tablo 1

Belediyeler	2019 Mahalli İdareler Seçiminde Belediye Başkanlığını Kazanan Siyasi Parti	İzlenme Durumu
Adana Büyükşehir Belediyesi	Cumhuriyet Halk Partisi	İzlendi
Altınordu Belediyesi	Adalet ve Kalkınma Partisi	İzlendi
Ankara Büyükşehir Belediyesi	Cumhuriyet Halk Partisi	İzlendi
Artvin Belediyesi	Cumhuriyet Halk Partisi	İzlendi
Atakum Belediyesi	Cumhuriyet Halk Partisi	İzlendi
Bodrum Belediyesi	Cumhuriyet Halk Partisi	İzlendi
Çanakkale Belediyesi	Cumhuriyet Halk Partisi	İzlendi
Çankaya Belediyesi	Cumhuriyet Halk Partisi	İzlendi
Çukurova Belediyesi	Cumhuriyet Halk Partisi	İzlendi
Deredolu Belediyesi	Milliyetçi Hareket Partisi	Bilgi Alınamadı
Eynesil Belediyesi	Cumhuriyet Halk Partisi	Bilgi Alınamadı
Fındıklı Belediyesi	Cumhuriyet Halk Partisi	İzlendi
Gaziantep Büyükşehir Belediyesi	Adalet ve Kalkınma Partisi	Bilgi Alınamadı
Giresun Belediyesi	Adalet ve Kalkınma Partisi	Bilgi Alınamadı
Hatay Büyükşehir Belediyesi	Cumhuriyet Halk Partisi	Bilgi Alınamadı
Hopa Belediyesi	Cumhuriyet Halk Partisi	Bilgi Alınamadı
İstanbul Büyükşehir Belediyesi	Cumhuriyet Halk Partisi	İzlendi
İzmir Büyükşehir Belediyesi	Cumhuriyet Halk Partisi	İzlendi
Kahramanmaraş Büyükşehir	Adalet ve Kalkınma Partisi	İzlendi
Karşıyaka Belediyesi	Cumhuriyet Halk Partisi	İzlendi

Belediyeler	2019 Mahalli İdareler Seçiminde Belediye Başkanlığını Kazanan Siyasi Parti	İzlenme Durumu
Konak Belediyesi	Cumhuriyet Halk Partisi	Bilgi alınamadı
Ladik Belediyesi	Adalet ve Kalkınma Partisi	Bilgi alınamadı
Lüleburgaz Belediyesi	Cumhuriyet Halk Partisi	İzlendi
Maltepe Belediyesi	Cumhuriyet Halk Partisi	İzlendi
Mersin Büyükşehir Belediyesi	Cumhuriyet Halk Partisi	İzlendi
Mezitli Belediyesi	Cumhuriyet Halk Partisi	İzlendi
Muğla Büyükşehir Belediyesi	Cumhuriyet Halk Partisi	Bilgi alınamadı
Onikişubat Belediyesi	Adalet ve Kalkınma Partisi	İzlendi
Ordu Büyükşehir Belediyesi	Adalet ve Kalkınma Partisi	İzlendi
Ortahisar Belediyesi	Adalet ve Kalkınma Partisi	İzlendi
Pazaryeri Belediyesi	Bağımsız	Bilgi Alınamadı
Polatlı Belediyesi	Milliyetçi Hareket Partisi	Bilgi alınamadı
Seyhan Belediyesi	Cumhuriyet Halk Partisi	İzlendi
Sinop Belediyesi	Cumhuriyet Halk Partisi	İzlendi
Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi	Adalet ve Kalkınma Partisi	İzlendi
Tarsus Belediyesi	Cumhuriyet Halk Partisi	İzlendi
Tirebolu Belediyesi	Cumhuriyet Halk Partisi	İzlendi
Trabzon Büyükşehir Belediyesi	Adalet ve Kalkınma Partisi	İzlendi
Tunceli Belediyesi	Türkiye Komünist Partisi	İzlendi
Yenişehir Belediyesi	Cumhuriyet Halk Partisi	İzlendi
Yüreğir Belediyesi	Adalet ve Kalkınma Partisi	Bilgi alınamadı

2.Adım Bilgi ve Deneyim Paylaşımı ve Farkındalık Atölyeleri:

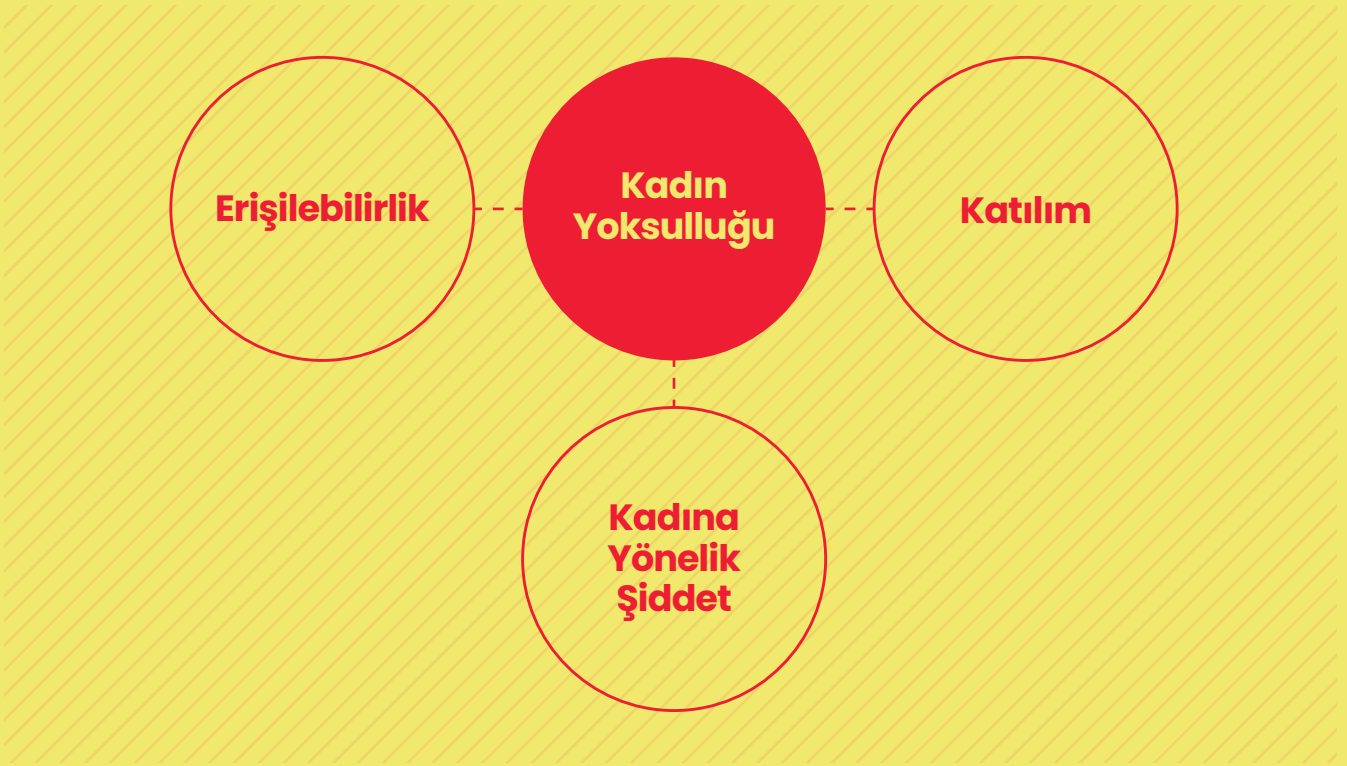
İzleme sürecine katkı sunacak örgütlerin ve kişilerin belirlenmesinin ardından, izleme başlıklarının, sorularının ve yönteminin belirlenmesi için 2022 yılı Ocak ve Şubat aylarında 13 adet atölye çalışması düzenlendi. Bu atölyelerin diğer bir çıktısı da yereldeki kadın örgütlerinin belediye işleyişi ve hizmetleri, haklar ve sorumluluklar, izleme ve katılım mekanizmaları konusunda bilgilendirme ve deneyim yoluyla güçlenmeleri oldu. Atölye çalışmalarında Kadın Koalisyonu Belediye İzleme Çalışma Grubunda gönüllü olarak yer alan, çeşitli alanlarda bilgi ve deneyime sahip kadınlar eşliğinde, kadın örgütlerinden kolaylaştırıcılar desteğiyle aşağıda sıralanan konular üzerinde tartışmalar yürütüldü, izleme başlıkları belirlendi¹:

- “Yoksulluk” konusuyla başlayan atölye çalışmalarının ilkinde; yoksullukla gelen hak ihlallerine, sosyal inceleme kriterlerindeki yetersizliklere, güvencesiz ve günlük çalışan anne ya da babaların çalışmalarına engel olacak bir durum olduğunda ya da mevcut gelirleri yetmediğinde mecburen çocukların çalışmak zorunda kaldığı ve okula gidemediklerine bunun da devredilen yoksulluğu ve psikososyal sorunları beraberinde getirdiğine değinildi. Bakım yükünün çoğunlukla kadınlarda olması sebebiyle kreş olmayan mahallelerde yoksulluğun arttığı ve yoksulluğun açlığa evrildiği bu sebeple kadınlar ve çocuklar için merkezlerin açılması, çocukların okula devamının sağlanması ve kadınlara okuma yazma ve iş edindirme kursları verilmesi gerekliliği tartışıldı.
- “Şiddet ve İstanbul Sözleşmesi” Atölyesi’nde, belediyelerin sunması gereken hizmetler, ulusal ve uluslararası mevzuatın belediyelere yüklediği sorumluluklar üzerinde duruldu. Hükümetin aile merkezli politikalarının belediye hizmetlerine yansımaları, şiddeti aile içi bir mesele olarak gören yaklaşımların varlığı, kadın örgütleri ile ilişkilerin niteliği, farklı şiddet türlerinin görünür olmaması, özgün yerel mekanizmaların yetersizliği, şiddet verilerinin eksikliği ile kadınların bilgi ve hizmetlere erişiminin kısıtlılığı ele alınan konuların başlıcaları oldu. Belediyelerde eşitlik birimlerinin kurulmasının önemi, finansal kaynak ayrılması ve toplumsal farkındalığın artırılmasının gerekliliği üzerinde duruldu.
- “Katılım” Atölyesi’nde; demokratik ortaklığın iki temel özelliği olarak ‘ifade özgürlüğü’ ve ‘karar verme yetkisine sahip olma’nın, katılım kavramını da bu iki ilke çerçevesinde düşünmenin gerekleri üzerinde duruldu. Katılımın sorgulanmasının, eşitliğin önündeki engellerin tespiti ve ortadan kaldırılması ve eşitsizliğin olağan sonuçları üzerine sorular sormak olduğuna, eşitsiz olanların özgür olmadıkları, eşitlik mücadelesinin bu sebeple özgürlüğe kavuşma mücadelesi olduğuna dikkat çekildi. Özgürlüğün güç olduğu, kendi istemini açığa vurma, belirleme gücü, ifadesinin de kendi eyleminin de belirleyicisi olma gücü olduğu, katılımın temsile indirgenemeyeceği, katılımın belirleme, karar verme ve yasa yapmanın öznesi olmak anlamına geldiği tartışılan konular arasında yer aldı.
- “Erişilebilirlik” Atölyesi’nde; erişilebilirliğin, katılım hakkını güçlendirmeye doğrudan ilişkisi, topluma sunulmuş kamu hizmetlerinden, mallarından ve olanaklarından eşit bir biçimde yararlanma meselesi olduğu vurgulandı. Erişilebilirliğin sadece fiziksel erişilebilirlik olarak düşünülmemesi daha geniş bir perspektifle ele alınması gerekliliğine değinildi.

- “Göç” Atölyesi’nde; Türkiye’nin imzacısı olduğu uluslararası sözleşmelere, belediyelerin göçmenler konusunda yapabileceği çalışmaların mevzuattaki yerine, kadın ve çocuk göçmenlerin yaşadığı zorluklara değinildi. Bu konuda hem sivil toplum örgütleri hem de belediyelerin yapabilecekleri üzerine tartışma yürütüldü.
  - “Bakım Hizmetleri” Atölyesi’nde; bakım hizmetlerinin birçok alanla kesiştiği, çok boyutlu ve karmaşık olduğu bu nedenle farklı aktörler arasındaki işbirliğinin gerekli olduğu belirtildi. Sosyal devletin yerine getiremediği her şeyin kadınlar için iş yükü oluşturduğu bu nedenle bakım hizmetlerinin kamusal bir hizmet haline getirilmesi gerekliliği ve bunun bir lütuf değil hak olduğu vurgusu yapıldı.
  - “Yerel Yönetimlerde Kadın Sağlığı/ Cinsel Sağlık” Atölyesi’nde; yerel yönetimlerin stratejik planlarında çoğunlukla cinsel sağlık/üreme sağlığı, kadın sağlığı konularında başlıkların bulunmadığına, oysa bu konunun toplumsal cinsiyet eşitliğinin odak noktasında olduğuna dikkat çekildi.
  - “Güvenli ve Yeterli Gıdaya, Sağlıklı Çevreye Erişim” Atölyesi’nde; sağlıklı, temiz, besin değeri yüksek, ekonomik ve erişilebilir gıda, yeşil alanlara, parklara erişim ve bu konularda karar alma süreçlerine katılımın önemine vurgu yapıldı.
  - “Belediye Yapılanması ve Bürokrasisi” Atölyesi’nde; belediyelerin söylemleri ve uygulamaları arasındaki tutarlılığın önemine dikkat çekildi. Belediyelerde idari yapı, meclis faaliyetleri, katılım, satın alma, mekân kullanımları ve iletişim konuları toplumsal cinsiyet perspektifi ile tartışıldı.
  - “Belediye Stratejik Plan, Performans Programı ve Faaliyet Raporu Okuma/ İz Sürme” Atölyesi’nde; belediyelerin plan, program ve raporlarının içeriği, yasal zorunluluklar, bu dokümanlara ne şekilde ulaşılabileceği ve nasıl incelenmesi gerektiği aktarıldı.
  - “Belediyecilik Deneyimleri” Atölyesi’nde; belediye başkanlığı yapmış iki kadın başkanın belediyede kadın olmanın anlamına, toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda yaptıkları çalışmalara, kendi deneyimlerine, yaşadığı zorluklar ve bunlara nasıl çözüm bulduklarına değinildi.
  - “Veri Toplama ve Raporlama” Atölyesi’nde; belediye hizmetlerinin daha etkin ve nitelikli değerlendirilmesi için izlenebilecek yollar, veri toplama teknikleri konusunda bilgiler paylaşıldı. Değerlendirme sorularının hazırlanması dahil verilerin toplanması ve raporlanmasında dikkat edilmesi gereken hususlar üzerinde duruldu.
  - “İzleme Nedir, Yöntemleri, Karşılaşılabilen Sorunlar, Taktikler, Ulusal, Uluslararası, Kişisel Deneyimler” Atölyesi’nde; ulusal ve uluslararası çok çeşitli izleme örneklerine, deneyimlere yer verildi. İzlemenin toplumsal, siyasal vs. sonuçlarına, karşılaşılabilecek sorunlara ve çözüm önerilerine değinildi.
-

3.Adım İzleme Başlıklarının Belirlenmesi:

Yukarıda bahsedilen atölyelerde yürütülen tartışmalar sonucunda gittikçe derinleşen kadın yoksulluğu ekseninde katılım, erişilebilirlik ve kadına yönelik şiddet ana başlıkları altında, bu başlıkların tamamlayıcısı olarak düşünülen alanlarda izleme yapılması kararlaştırıldı.

Ana başlıkların belirlenmesinin ardından, belediyelerin toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda yaptıkları çalışmaların aşağıdaki alt başlıklarda izlenmesine karar verildi:

- 1. Belediye Yapılanması (Yönetim Modeli ve İdari Yapı)**
- 2. Katılım**
- 3. Erişilebilirlik**
- 4. Güvenli, Yeterli Gıdaya ve Sağlıklı Çevreye Erişim**
- 5. Kadın Sağlığı / Cinsel Sağlık**
- 6. Bakım Hizmetleri**
- 7. Toplumsal Cinsiyet Temelli / Kadınlara Yönelik Şiddetle Mücadele ve Önlenmesi**
- 8. Göç / Göçmen Kadınlar**
- 9. Yoksulluk**

4.Adım İzleme Sorularının ve Veri Toplama Yönteminin Belirlenmesi:

Nisan – Temmuz 2022 döneminde yukarıda belirlenen başlıklar altında öne çıkarılacak konular ve bu konularda belediyeden nelerin beklendiğini tespit etmek üzere 3 atölye çalışması gerçekleştirildi. Bu beklentileri ölçüp değerlendirmeyi kolaylaştırmak üzere “standartlar” belirlenerek belediyelerin bu standartlara ne kadar sahip olduğunu açığa çıkartacak sorular hazırlandı. Atölyelerde deneyimlerini paylaşımlardan ilgili oldukları konularda sorular hazırlamaları istendi ve bu sorulardan oluşan havuzda yaklaşık 300 soru bir araya getirildi. Bu sorular tek tek değerlendirilip önceliklendirilerek sorular sadeleştirildi. Son olarak 25 Haziran 2022 tarihinde farklı illerden Kadın Koalisyonu bileşen örgütlerinin katılımıyla Ankara’da yüz yüze bir çalıştay gerçekleştirildi. Çalıştayda:

- Kadın Koalisyonu tarafından 20 yıldır yapılan belediye izleme çalışmaları özetlendi.
- Daha önceki belediye izlemelerinde yer alan örgütler deneyimlerini paylaştı.
- Belediye izleme soruları bir kez daha gözden geçirilerek son haline getirildi.²
- Veri toplama yöntemleri tartışılıp belirlendi.

Bu çalıştay sonucunda netleştirilen 85 sorunun bir kısmına, alınan cevaba göre şekillenen takip soruları eklenerek, kanıt oluşturma yöntemleri belirlendi. Bazı sorularda, hizmeti karşılamaları durumunda yanıtlamaları istenen ek sorularla çalışmalarının daha detaylı incelenmesi kararlaştırıldı.

Son olarak bir değerlendirme formu oluşturuldu (Tablo 2). Ölçme yöntemi olarak 5’li Likert ölçeğinin³ kullanılmasının yanı sıra açıklama ve kanıt sunulması da istendi.

² 85 izleme sorusunun tamamına Ek 1’den ulaşabilirsiniz.

³ 5’li Likert Ölçeği: Katılımcıların ifade hakkında görüşlerini ölçen tek boyutlu, kapalı uçlu psikometrik bir anket sorusu türünün 5 seçeneği olan türü.

değerlendirme formu örneği

tablo 2

SORU	1) Yok-Çalışma bulunmuyor	2) Planlama var, ancak henüz uygulama yok	3) Planlama ve uygulama var	4) Uygulama var, izleniyor, kontrol ediliyor ve iyileştiriliyor	5) Örnek: İçselleştirilmiş, sistematik ve sürdürülebilir uygulama	Açıklama	Kanıt
Belediye Yerel Eşitlik Eylem Planı (YEELP)			YEELP'in hayata geçirilebilmesi için katılımcı bir izleme ve değerlendirme mekanizması var.	YEELP'in ilerlemesi düzenli olarak raporlanıyor ve kadın örgütlenmeleri başta olmak üzere kamuoyuyla paylaşılıyor.	YEELP raporlaması, faaliyet ve performans raporu ile birlikte sunuluyor, YEELP faaliyetleri, stratejik planda belirtilen faaliyetlere entegre.		

2. Veri Toplama Süreci

Veri toplama süreci, aşağıda açıklanan aşamalarla uygulandı:

1. Bilgi edinme hakkı kapsamında, belirlediğimiz il, ilçe veya büyükşehir belediyelerine giderek izleme gerekçemiz ve 85 sorunun yer aldığı değerlendirme formunu içeren dilekçe ile başvuru yapıldı. Belediyeler ile görüşmeler yapılarak, çalışmanın amacı aktarıldı, gerekli izin ve onaylar alınarak temas kişileri belirlendi. Hazırlanmış veri toplama formu, bu formların nasıl doldurulması gerektiği bu kişilere anlatılarak iletildi veya birlikte dolduruldu.
2. İzleme sorularının tamamının belediyelere iletilmesinin ardından bazı belediyelerde değerlendirme formunun tek bir müdürlüğe yönlendirildiği görüldü. Bunun da o müdürlüğün hangi soruları hangi müdürlüğün/birimin yanıtlanması gerektiğiyle ilgili ek çalışma yapmasına, dolayısıyla sürecin uzamasına sebep olduğu fark edildi. Buna çözüm olarak, ihtiyaç duyulan belediyelere sunulmak üzere hangi soruların hangi müdürlük/birim tarafından yanıtlanması gerektiğine dair ek doküman hazırlandı ve iletildi.
3. Dilekçelerden resmi yanıt alma süresinin beklendiği aşamada belediyenin Faaliyet Planı, Stratejik Planı, Performans Programı ve belediyelerin internet siteleri ile sosyal medya hesapları incelenerek ilgili başlıklardaki kadın çalışmaları kaydedildi.
4. Dilekçelere resmi yanıt alma süresinin bitmesinin ardından alınan cevapların detaylandırılması veya eksik bilgilerin toplanması amacıyla belediyelerin ilgili müdürlükleri ile yüz yüze görüşmeler yapılarak yarı yapılandırılmış görüşme sorularına verilen yanıtlar kaydedildi. Bir yandan da bilgi alınamayan diğer belediyelere tekrar dilekçe verildi ve/veya yüz yüze iletişim kanalları zorlandı. Ancak buna rağmen 12 belediyeden bilgi alınamadı. Bu belediyeler; Deredolu Belediyesi, Eynesil Belediyesi, Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, Giresun Belediyesi, Hatay Büyükşehir Belediyesi, Hopa Belediyesi, Konak Belediyesi, Ladik Belediyesi, Muğla Büyükşehir Belediyesi, Pazaryeri Belediyesi, Polatlı Belediyesi ve Yüreğir Belediyesi.
5. Son aşamada kadın örgütlerinden ve Kadın Koalisyonu Belediye İzleme Çalışma Grubundaki kadınlardan oluşan bir ekip; belediyelerden gelen yanıtları, belediyelerin internet sitelerinde yayınladığı duyurular, Stratejik Plan ve Faaliyet Raporları gibi belgelerdeki bilgiler ile karşılaştırarak ve kanıt olarak sunulan kaynaklar ile kontrol ederek değerlendirdi ve nihai puanlamayı yaptı (Koalisyon Puanı). Tüm veri girişleri ve puanlar son kez veri toplayan kadınlar ile paylaşılarak hata olup olmadığının kontrolü yapıldı.

3. Analiz Yöntemi

Sorulara verilen yanıtlara bakılarak standartların karşılanma düzeyi 5'li Likert ölçeği ile puanlanıp derecelendirildi. Belediyelerin ilgili standart için nihai durumunu sınıflandırmak amacı ile bu puanlar yeniden kodlanarak üç kategoride gruplandırıldı.

İlgili uygulama;

1. Bilgi – yanıt yok ise (0 puan) veya hiç çalışma bulunmuyor (1 puan) veya Planlama var, ancak henüz uygulama yok (2 puan) olarak puanlandı ise = **“Yetersiz (Standart Karşılanmıyor)”**
2. Planlama ve uygulama var (3 puan) olarak puanlandı ise = **“Kabul Edilebilir (Standart Kısmen Karşılanıyor)”**
3. Uygulama izleniyor, kontrol ediliyor ve iyileştiriliyor (4 puan) veya Örnek uygulama (5 puan) olarak puanlandı ise = **“Yeterli (Standart Karşılanıyor)”** olarak sınıflandırıldı (Tablo 3).

Yaklaşık bir sene süren, izlemenin planlanması ve uygulanmasını içeren çalışmaların ardından kadın örgütleri tarafından elde edilen izleme sonuçları toplandı. Ardından tüm belediyelerin anket sonuçları tek bir dijital formatta birleştirilerek kategorilendirildi. Daha sonra, tüm verilerin tek tek kontrolü yapılarak sorular için yazılan açıklamalar ve kanıtlar incelendi. Bu kapsamda verilen puanların doğruluğu izleme yapan kadın örgütleriyle beraber Kadın Koalisyonu Belediye İzleme Çalışma Grubundakiler tarafından kontrol edildi. Son olarak, SPSS programı yardımıyla analiz sonuçları elde edildi.

standartların karşılanma düzeyi için değerlendirme ölçütleri

tablo 3

Puan	Düzyey (5'li Derecelendirme)	Durum (3'lü kategori)
0	Bilgi, Veri yok, Yanıt verilmemiş	Yetersiz (Standart Karşılanmıyor)
1	Hiç Yok, Çalışma bulunmuyor	
2	Planlama var, ancak henüz uygulama yok	
3	Planlama ve uygulama var	Kabul edilebilir (Standart Kısmen Karşılanıyor)
4	Uygulama var, izleniyor, kontrol ediliyor, iyileştiriliyor	Yeterli (Standart Karşılanıyor)
5	Örnek uygulama İçselleştirilmiş, sistematik ve sürdürülebilir uygulama	

4. İzleme Sonuçları

4.1 Genel Değerlendirme

Bu çalışmada Türkiye'nin farklı bölgelerinden 19 kadın örgütü, her bir örgütün kendi bulunduğu il, ilçe ve büyükşehir belediyesini izlemesinin yanı sıra dayanışma içinde oldukları kadınların yaşadığı bazı il ve ilçelerin izlenmesinde gönüllü oldular. Böylece 41 belediyeye bilgi edinme dilekçeleri verildi ve görüşme talebinde bulunuldu. Ancak sadece 29 belediyeden geri dönüş alınabildi. İzleme sonucunda bu 29 belediyenin her birine sorulan 85 soruya verilen yanıtlara göre toplamda 2465 veri analiz edildi. Bunun sonucunda, soruların çoğunluğunun cevaplandırıldığı (%93,1) ancak açıklama yapılma (%38,8) ve kanıt sunulma (%16,3) oranlarının oldukça düşük olduğu gözlemlendi. Tüm veri değerlendirildiğinde sadece %12,7 oranında tam yanıt (puanlama, açıklama ve kanıt sunulmuş) alınabildiği saptandı (Tablo 4).

2020 yılında (Koronavirüs salgını döneminde) ve 2021-2022 yılında yapılan bu izleme çalışmalarında belediyelerin sorulara verdiği yanıtlara Kadın Koalisyonu'nun belediyeizleme.org sayfasından erişebilirsiniz.

genel değerlendirme sonuçları

tablo 4

		SAYI	(%)
Puanlama Durumu	Puanlama Yapılmamış – Yok	171	(6,9)
	Puanlama Yapılmış – Var	2294	(93,1)
Açıklama Yapılma Durumu	Açıklama Yapılmamış – Yok	1509	(61,2)
	Açıklama Yapılmış – Var	956	(38,8)
Kanıt Sunma Durumu	Kanıt Sunulmamış – Yok	684	(27,8)
	Kanıt Yok (Uygulama olmadığı için)	1379	(55,9)
	Kanıt Sunulmuş – Var	402	(61,3)
Değerlendirme	Puan Var, Açıklama Yok, Kanıt Yok	1240	(50,3)
	Puan Var, Açıklama Yok, Kanıt Var	88	3,6
	Puan Var, Açıklama Var, Kanıt Yok	652	(26,5)
	Puan Var, Açıklama Var, Kanıt Var	314	12,7
	Hiçbiri yok	171	6,9
	Toplam	2465	(100.0)

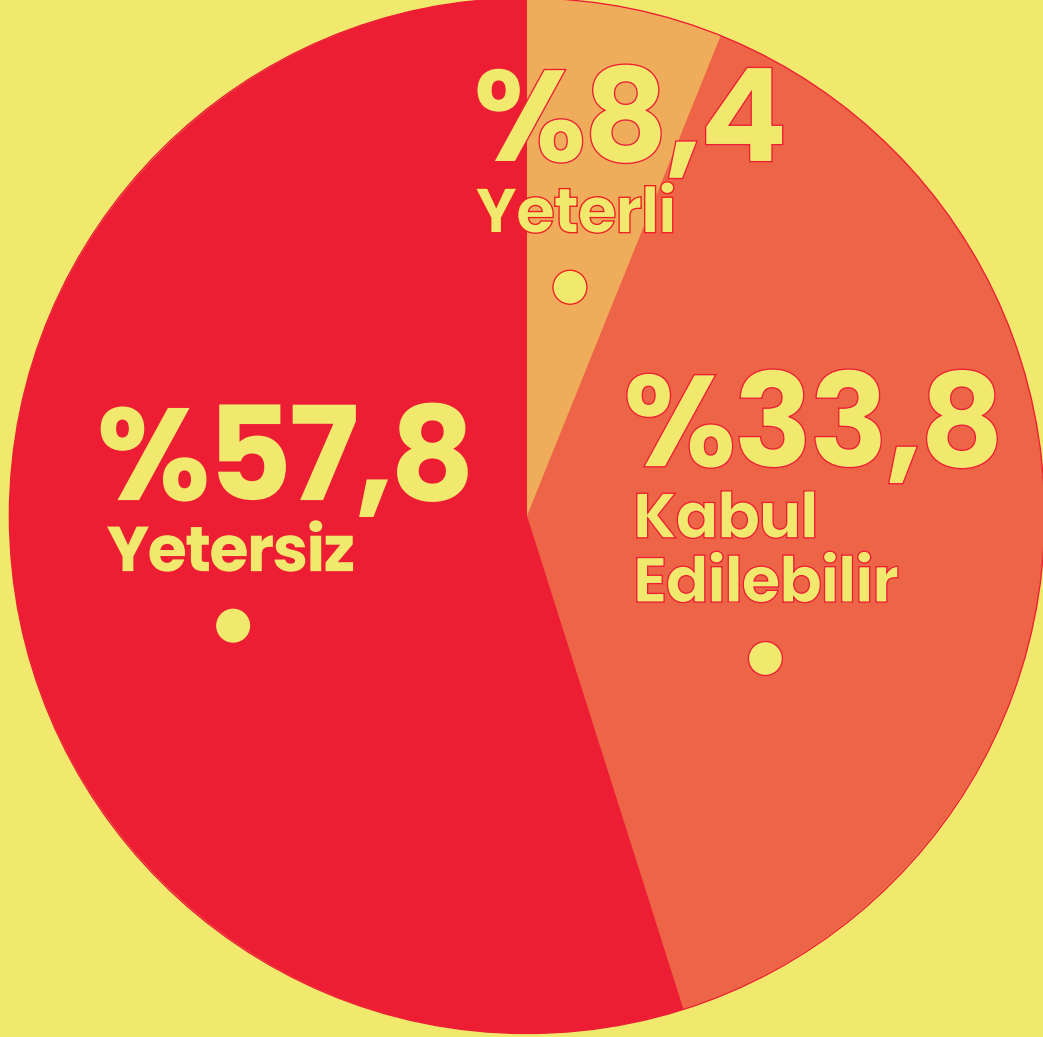
sorulara belediye tarafından ve kadın koalisyonu tarafından verilen puanların karşılaştırılması

tablo 5

	KURUM PUANI		KOALİSYON PUANI	
	SAYI	(%)	SAYI	(%)
Bilgi yok	171	(6,9)	171	(6,9)
Hiç yok –Uygulama Yok	1025	(41,6)	1011	(41,0)
Planlama Aşamasında	217	(8,8)	243	(9,9)
Planlama ve Uygulama Var	589	(23,9)	833	(33,8)
İzleniyor, Kontrol Ediliyor ve İyileştiriliyor	261	(10,6)	180	(7,3)
Örnek uygulama - (içselleştirilmiş)	202	(8,2)	27	(1,1)

Belediyelerin verdikleri yanıtlara göre, soru yöneltilen alanlarda;

- %41,6'sında hiç uygulama olmadığı,
- %8,8'inde uygulamanın henüz başlamadığı ancak planlama aşamasında olduğu,
- %23,9'unda planlama ve uygulama olduğu,
- %10,6'sında uygulamanın izleniyor, kontrol ediliyor ve iyileştiriliyor olduğu,
- %8,2 oranında örnek uygulama olduğu bildirildi. (Tablo 5)

Yetersiz**Kabul Edilebilir****Yeterli**

Nihai sonuç (Koalisyon puanı) için yapılan 3'lü kategorik sınıflamaya göre hizmetlerin;

- %57,8'inin yetersiz olduğu (bilgi vermeyen belediyeler de bu gruba dahil edildi),
- %33,8'inin kabul edilebilir düzeyde olduğu,
- Sadece %8,4'ünün yeterli düzeyde olduğu görüldü.

4. İzleme Sonuçları

4.2. Belediyelerden Gelen Yanıtların Analizi ve Öne Çıkan Uygulamalar

Bu bölümde atölyelerde belirlenen 9 alanın her bir alt başlığı için belediyelerin hizmetleri karşılama durumu, açıklama yapma ve kanıt sunma oranlarının dağılımlarını açıkladık ve öne çıkan sonuçları derledik. Aynı zamanda “Yeterli (Standart Karşılanıyor)” kategorisinde yer alan uygulamalar arasından çalışma ekibi tarafından seçilen **Öne Çıkan Uygulamalar**’a yer verdik.

4.2.1. Belediye Yapılanması (Yönetim Modeli ve İdari Yapı)

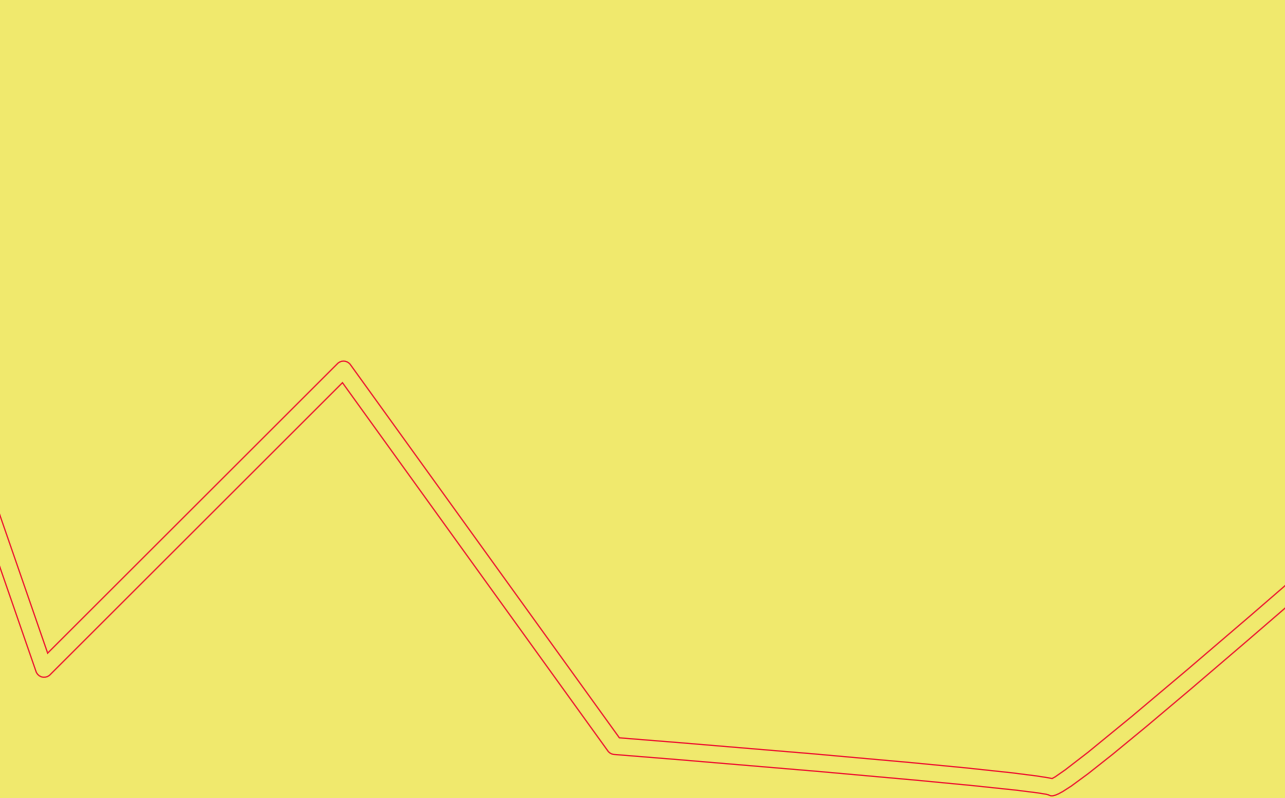
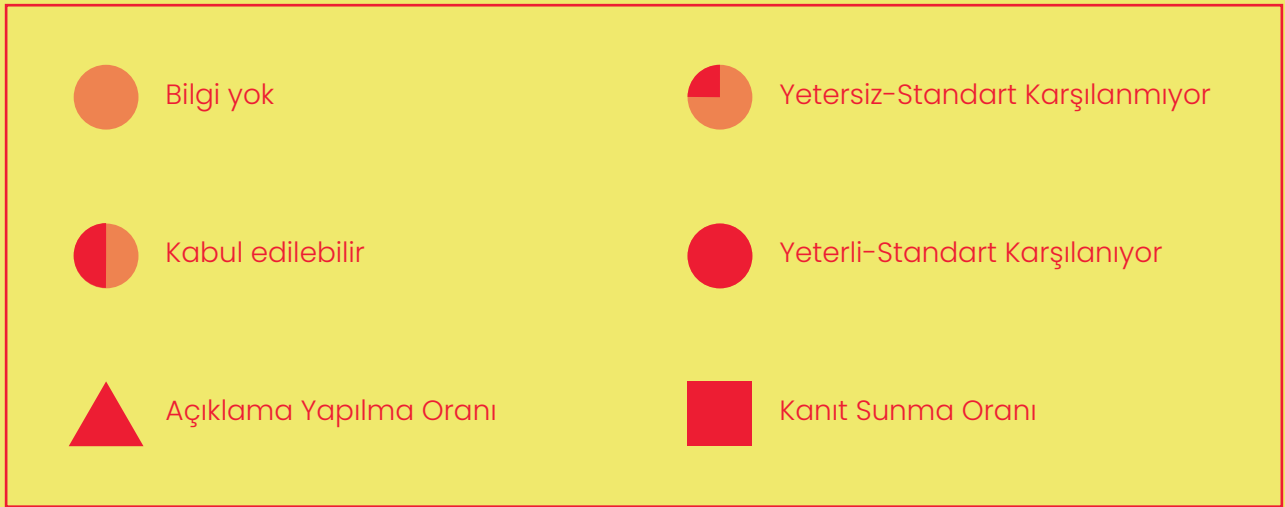
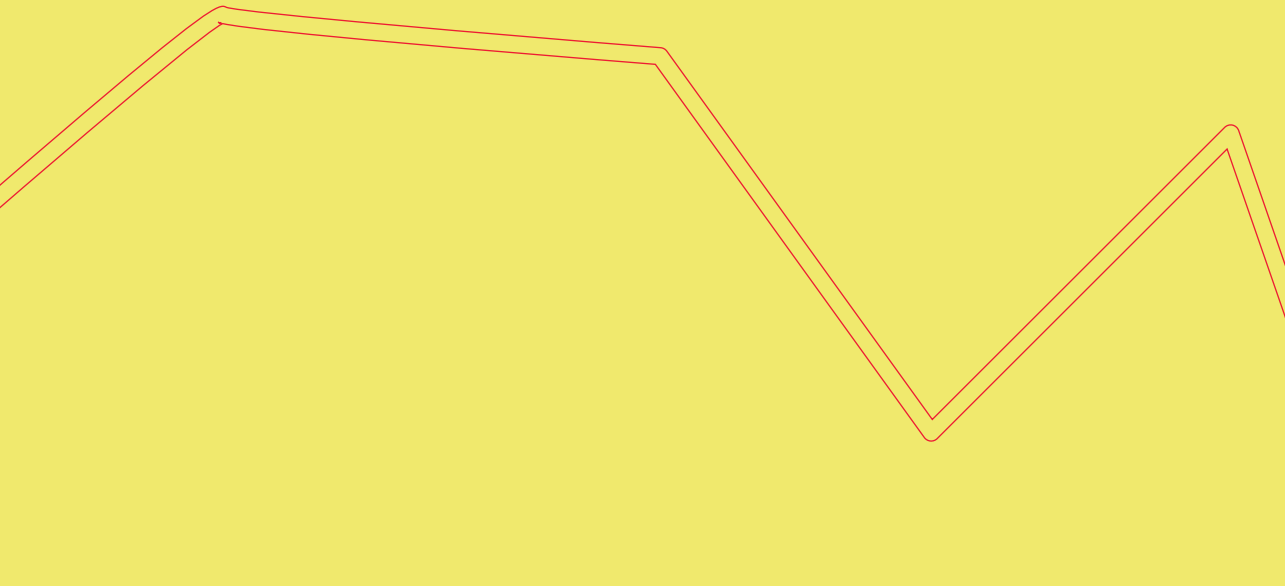
Politika oluşturma, karar verme mekanizmalarında ve hizmetlerde toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanabilmesinde belediyelerdeki yönetim modeli ve idari yapının nasıl şekillendiği, demokratik belediyecilik anlayışına yönelik siyasi kararlılığın olup olmadığı belirleyici önemdedir. Bu nedenle 8 soruyla, belediyelerin bu konudaki yeterliliği hakkında bilgi topladık.

Genel olarak belediye yapılanması ile ilgili standartların karşılama durumuna bakıldığında %43,5 oranında karşılanmadığı, kabul edilebilir olma oranının %47,8 ve yeterli-iyi düzeyde karşılama oranının ise sadece %5,2 olduğu, uygulamalara dair kanıt sunma oranının %46,6, açıklama yapma oranının ise düşük (%30,6) olduğu görüldü (Tablo 6).

Sonuçlardan öne çıkanlar;

- Belediyelerin plan bütçe (%55,2), imar (%55,2), denetim (%51,7) komisyonlarında en az 1/3 oranında kadın temsilinin sağlandığı,
- Kent Konseyleri’nde Kadın Meclisi olma oranının yüksek (%72,4) olduğu,
- Belediyelerin yalnızca yarısında toplumsal cinsiyet eşitliği ve/veya kadın politikaları yürüten daire başkanlığı/müdürlüğü bulunduğu (%51,7),
- Belediyelerin karar alma mercilerine (meclis üyelikleri, encümen ve başkan yardımcılıkları vb.) baktığımızda sadece %27,5’inde en az 1/3 oranında kadın üye olduğu,
- Encümenlerdeki kadın meclis üyesi sayılarına baktığımızda belediyelerin %65,5’nin en az 1/3 oranında kadın üye olması koşulunu **sağlamadığı** görüldü.

belediye yapılanması (yönetim modeli ve idari yapı) ile ilgili standartların karşılanma durumu

tablo 6

Soru No	Soru						
	1. BELEDİYE YAPILANMASI (YÖNETİM MODELİ VE İDARİ YAPI)	%	%	%	%	%	%
1.1	Belediyede karar mercilerinde (meclis üyelikleri, encümen ve başkan yardımcılıkları vb.) en az 1/3 kadın olması	0,0	72,4	24,1	3,4	24,1	55,2
1.2	Belediye encümeninde kadın meclis üyelerinin en az 1/3'ünün kadın olması	6,9	65,5	13,8	13,8	17,2	37,9
1.3	Belediye denetim komisyonunda kadın meclis üyeleri olması	3,4	37,9	51,7	6,9	31,0	58,6
1.4	Belediye imar komisyonunda kadın meclis üyeleri olması	6,9	34,5	55,2	3,4	31,0	44,8
1.5	Belediye plan bütçe komisyonunda kadın meclis üyeleri olması	3,4	37,9	55,2	3,4	34,5	51,7
1.6	Belediyenin toplumsal cinsiyet eşitliği ve/veya kadın politikaları yürüten daire başkanlığı/müdürlüğünün olması	3,4	34,5	51,7	10,3	44,8	55,2
1.7	Bu daire başkanlığının/ müdürlüğün çalışma yönergesinin olması ve paylaşılması	3,4	37,9	58,6	0,0	31,0	31,0
1.8	Kent Konseyi'nde Kadın Meclisi olması	0,0	27,6	72,4	0,0	31,0	37,9
	Genel Ortalama	3,4	43,5	47,8	5,2	30,6	46,6

4.2.2. Katılım

Belediyelerin toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlayabilmesi, katılım mekanizmalarını işletebilmesini gerektirir. Dolayısıyla belediyeler, ulusal ve uluslararası mevzuatın bu konudaki gereklerini yerine getiriyor ve katılımın sağlanabilmesi için gerekli mekanizmaları kuruyor ve işletiyor olmalıdır. Bu doğrultuda belediyeler 18 soru ile değerlendirildi.

Genel olarak katılım ile ilgili standartların karşılanma durumuna bakıldığında %46,2 oranında karşılanmadığı, kabul edilebilir olma oranının %37,9 ve yeterli-iyi düzeyde karşılanma oranının ise sadece %8,6 olduğu, yanıt verilmeme oranının %7,3 olduğu, uygulamalara dair kanıt sunma (%42,5) ve açıklama yapma oranının (%14,2) ise düşük olduğu görüldü. Bu sonuçlardan, katılım başlığında sorduğumuz soruların neredeyse yarısının hayata geçirilmediği, geçirdiğini belirtenlerin ise çok kısıtlı bir bölümüne kanıt sunduğu anlaşıldı (Tablo 7).

Sonuçlardan öne çıkanlar;

- Belediyelerin sadece %31'inin toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme çalışması yaptığı,
- Belediyelerin %72,4'ünün kadın örgütlenmelerini, belediye meclisinin çalışmalarını izleyebilmesi için ihtisas komisyonu çalışmalarına davet etmediği,
- Belediyenin sunduğu hizmetlerin duyurulmasında kullanılan materyallerin %75,9'unun açık, anlaşılır ve farklı dilleri kapsayacak şekilde olmadığı,
- Belediyelerin %93,1'inde belediye bütçesinin şeffaf bir şekilde "çok dilli" (görme engellileri de kapsayacak şekilde), herkesin anlayabileceği bir formatta (vatandaş/ yurttaş bütçesi formunda) paylaşılmadığı,
- Her 4 belediyeden 3'ünün "Stratejik plan ve bütçe oluşturulurken yaptığı katılımcı toplantılarda (dış paydaş analizi) kadın örgütlenmelerinin katılımının sağlanması, görüş alınması", "Kapsadığı sınırlar içindeki kadın örgütlenmelerinin ve platformlarının listesinin oluşturulması", "Kadın örgütlenmeleri ile iletişimde kalınmasını sağlayan bir birimi ya da tanımlanmış bir iletişim noktasının/kişisinin olması" hizmetlerini sağladığı,
- Yaklaşık her 2 belediyeden 1'inde "Belediye Yerel Eşitlik Eylem Planı (YEPEP)" olduğu görüldü.

katılım ile ilgili standartların karşılanma durumu

tablo 7

Soru No	Soru						
	2. KATILIM	%	%	%	%	%	%
2.1	Belediyenin katılım süreçlerinin içeren kapsayıcı politika belgesi olması	17,2	41,4	41,4	0,0	10,3	24,1
2.2	Avrupa Yerel Yaşamda Kadın Erkek Eşitliği Şartı'nı imzalanmış olması	0,0	48,3	51,7	0,0	27,6	37,9
2.3	Belediye Yerel Eşitlik Eylem Planı (YEEP)	3,4	51,7	24,1	20,7	27,6	51,7
2.4	Toplumsal Cinsiyete duyarlı bir bütçeleme çalışması yapması	3,4	65,5	31,0	0,0	10,3	37,9
2.5	Stratejik plan ve bütçe oluşturulurken yaptığı katılımcı toplantılarda (dış paydaş analizi) kadın örgütlenmelerinin katılımının sağlanması, görüş alınması	6,9	24,1	51,7	17,2	17,2	41,4
2.6	Kadın örgütlenmelerinin, belediye meclisinin çalışmalarını izleyebilmesi için ihtisas komisyon çalışmalarına davet edilmesi	0,0	72,4	27,6	0,0	3,4	31,0
2.7	Belediye tarafından organize edilen vatandaş katılımlı toplantılarda (kadınların toplantılara katılabilmesini sağlamak adına; toplantı için uygun saatlerinin ve mekanın belirlenmesi için) kadınlarla ön görüşme/araştırma yapılması	3,4	37,9	51,7	6,9	6,9	48,3

Soru No	Soru						
	2. KATILIM	%	%	%	%	%	%
2.8	Belediyenin sunduğu hizmetlerin duyurulmasında kullanılan materyallerin açık, anlaşılır ve farklı dilleri kapsayacak şekilde sunulması	3,4	75,9	20,7	0,0	3,4	41,4
2.9	Belediye bütçesinin şeffaf bir şekilde "çok dilli" (görme engellileri de kapsayacak şekilde), herkesin anlayabileceği bir formatta paylaşılması ('vatandaş bütçesi'formunda)	3,4	93,1	3,4	0,0	6,9	10,3
2.10	Kapsadığı sınırlar içindeki kadın örgütlenmelerinin ve platformlarının listesinin oluşturulması	6,9	24,1	58,6	10,3	13,8	51,7
2.11	Kadın örgütlenmeleri ile iletişimde kalınmasını sağlayan bir birimi ya da tanımlanmış bir iletişim noktasının/kişisinin olması	3,4	17,2	72,4	6,9	24,1	65,5
2.12	Belediye ile kadın örgütleri arasında imzalanmış protokol ve işbirlikleri olması	10,3	31,0	31,0	27,6	37,9	58,6
2.13	Belediye tarafından organize edilen vatandaş katılımı toplantılarda kadınların toplantılara /eğitilere katılabilmesini sağlamak adına; toplantı esnasında çocuklar için oyun odası veya etkinliklerin organize edilmesi	10,3	51,7	27,6	10,3	6,9	34,5

Soru No	Soru						
	2. KATILIM	%	%	%	%	%	%
2.14	Mahalle ölçeğinde katılımın artırılması amaçlı organizasyonlar yapılması	13,8	37,9	34,5	13,8	6,9	44,8
2.15	Kadınların sorunlarının mahalle bazında farklılıkları gözeterek çözümlenmesi	13,8	34,5	34,5	17,2	13,8	55,2
2.16	Belediyenin, kadın kooperatifleri ve dernekleri ile iş birliği içinde sunduğu hizmetlerin olması (Örneğin Kadın sığınağı, yaşlı bakımı gibi hizmetlerin görülmesinde bu alanda çalışan kadın örgütlerinden hizmet almak gibi)	6,9	31,0	44,8	17,2	20,7	55,2
2.17	Belediyeye ait billboard ve tanıtım alanlarında kadın örgütlerine ücretsiz olarak alan kullanım imkanı verilmesi	10,3	41,4	44,8	3,4	6,9	37,9
2.18	Farklı konum, sosyo ekonomik durum ve sınıflardaki kadınların beklenti ve ihtiyaçlarını tespit etmek amacı ile araştırma yapılması	13,8	51,7	31,0	3,4	10,3	37,9
	Genel Ortalama	7,3	46,2	37,9	8,6	14,2	42,5

Öne Çıkan Uygulamalar

Eşitlik Mekanizmaları

- İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin Genel Sekreter Yardımcısı başkanlığında Yerel Eşitlik Kurulu ve Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı'nda Yerel Eşitlik Komisyonu olduğu,
- Karşıyaka, Mezitli ve Ortahisar ilçe belediyelerinde; İzmir, Ordu ve Trabzon Büyükşehir belediyelerinde Yerel Eşitlik Birimi olduğu,
- İzmir Büyükşehir Belediyesi'nde Toplumsal Cinsiyet Birimi, Anahtar Kadın Çalışmaları Bütüncül Hizmet Merkezi, mahalle bazlı yapılan ihtiyaç tespitlerini izleyen Kadın Danışma Merkezi,
- Çankaya Belediyesi'nde, Eşitlik ve Farkındalık Bürosu,
- Mersin Büyükşehir Belediyesi'nde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Şefliği olduğu görüldü.

Yerel Eşitlik Eylem Planları

- Altınordu, Atakum, Bodrum, Çankaya, Karşıyaka, Ortahisar ve Seyhan ilçe belediyelerinin, Adana, Ankara, Kahramanmaraş, İstanbul, İzmir, Mersin, Ordu ve Trabzon Büyükşehir belediyelerinin Yerel Eşitlik Eylem Planlarını (YEEP), odak grup görüşmeler, çalıştay ve atölyelerle kadın örgütleri ve ilgili kurumlarla biraraya gelerek hazırladığı,
- Bodrum, Karşıyaka, Ortahisar ve Seyhan belediyelerinin, Adana, İzmir, Mersin ve Trabzon Büyükşehir belediyelerinin YEEP'lerini Belediye Meclisleri onayıyla uygulamaya başladığı,
- Çankaya Belediyesi'nin, Adana, Ankara, İstanbul ve İzmir Büyükşehir belediyelerinin YEEP İlerleme raporlarını kadın örgütlerinin katıldığı toplantılarla düzenli olarak kamuoyuyla paylaştığı görüldü.

Kadın Örgütlenmeleri ile Kurumsal İşbirlikleri

- Ankara, İstanbul, İzmir ve Mersin Büyükşehir belediyeleri ile Bodrum, Çankaya ve Lüleburgaz ilçe belediyelerinin kadın örgütleri ile imzalanan işbirliği protokollerinin olduğu,
- Çankaya Belediyesi; Kadının İnsan Hakları Yeni Çözümler Derneği (KİH-YÇ) ile protokol kapsamında Kadının İnsan Hakları Eğitim Programı (KİHEP), Anne Çocuk Eğitim Vakfı (AÇEV) ile protokol kapsamında Baba Destek Programı (BADEP), Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu (TKDF) ile Protokol kapsamında Acil Yardım Hattı'nın yaygınlaştırılması uygulamalarının yanında Belediye'nin birimlerinde kullanılacak malzemelerin, dağıtımını yapacağı promosyon ürünlerinin kadın kooperatiflerden alımını yaptığı ve kadın sığınağı, yaşlı bakımı gibi hizmetlerin sunumunda bu alanda çalışan kadın örgütlerinden hizmet aldığı,
- Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin kadın sığınağı, yaşlı bakımı gibi hizmetlerin sunumunda bu alanda çalışan kadın örgütlerinden hizmet aldığı,
- Karşıyaka Belediyesi'nin kadın kooperatiflerinden gıda hizmeti; kurum içi ve dışı eğitim desteğini ise kadın örgütlerinden aldığı görüldü.

Katılım İçin Kolaylaştırıcı Mekanizmalar

- Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin, Mor Haritam uygulamasının yanı sıra Gezici Saha Aracı çalışmaları aracılığıyla kadın hemşehrilerden görüş alması, raporlaması ve alınan görüşler doğrultusunda faaliyet planlayıp uyguladığı,
- Çanakkale Belediyesi'nin, Sosyal Yaşam Evleri, Mahalle Meclisleri, Sokak Gönüllüleri aracılığıyla Kadınlara mahallelerde doğrudan danışmanlık ve bilgi aktarımı yaptığı,
- Mersin Büyükşehir Belediyesi'nin muhtarlarla ve mahallelerde yaşayan kadınlarla görüşmeler yoluyla sosyal doku araştırması yaparak mahalle hizmetlerini tasarlaması, görüşme saatlerinin kadınların katılımını kolaylaştıracak şekilde tasarladığı ve tüm birimlerinde toplumsal cinsiyete duyarlı veri çalışması bulunduğu,
- İzmir Karşıyaka Belediyesi'nin bünyesindeki 7 mahalle merkezinde muhtarlarla da işbirliği yaparak organizasyonlar ve toplantılar düzenleyip çıktılarını ilgili müdürlüklere ilettiği,
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin mesleki eğitimleri, çocuklu kadınların katılımını sağlayabilmek için çocuklarının okul saatlerine göre ve herkesin erişimine uygun mekânlarda planladığı görüldü.

4.2.3 Erişilebilirlik

Herkesin kamu hizmetlerinden ve olanaklarından eşit bir biçimde yararlanabilmesi ve planlanma süreçlerine katılım sağlayabilmesi için belediyelerin kent ölçeğinde erişilebilirliği sağlaması gerekmektedir. Erişilebilirlik başlığı altında belediyeler 4 soru ile değerlendirildi.

Genel olarak erişilebilirlik ile ilgili standartların karşılanma durumuna bakıldığında %46,6 oranında karşılanmadığı, kabul edilebilir olma oranının %39,7 ve yeterli-iyi düzeyde karşılanma oranının sadece %5,2 olduğu, %8,6 oranında yanıt alınmadığı, uygulamalara dair kanıt sunmanın (%50,0) ve açıklama yapma oranının (%16,4) ise düşük olduğu görüldü (Tablo 8).

Sonuçlardan öne çıkanlar;

- Belediyelerin %72,4'ünde imar planları ve kentsel tasarım projeleri yapılırken farklı ihtiyaç sahiplerinin görüşlerinin alınması için gerekli düzenleme/organizasyonların yapılmadığı,
- Belediye hizmet binalarının 'Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Yönetmeliği' kapsamında verilen Erişilebilirlik Belgesi'ne izlenen belediyeler içinde sadece İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin sahip olduğu görüldü.

erişilebilirlik ile ilgili standartların karşılanma durumu

tablo 8

Soru No	Soru						
	3. ERİŞİLEBİLİRLİK	%	%	%	%	%	%
3.1	Belediye tarafından yapılan yapılar ve kentsel açık alanların tasarlanmasında /restorasyonunda /renovasyonunda evrensel tasarım ilkelerine göre uygulandığını izleyen denetleyen komisyon, kurum vb. birim olması	10,3	41,4	41,4	6,9	10,3	48,3
3.2	Kent ulaşımını sağlayan toplu taşıma araçlarının herkes için (engelliler, çocuklu kadınlar, yaşlılar v.b. için) erişilebilir olması için düzenleme yapılması	0,0	69,0	17,2	13,8	27,6	86,2
3.3	Belediye hizmet binalarının 'Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Yönetmeliği' kapsamında verilen 'Erişilebilirlik Belgesi'ne sahip olması	13,8	58,6	27,6	0,0	20,7	24,1
3.4	İmar planları ve kentsel tasarım projeleri yapılırken farklı ihtiyaç sahiplerinin görüşlerinin alınması için gerekli düzenleme/organizasyonlar yapılması	10,3	17,2	72,4	0,0	6,9	41,4
	Genel Ortalama	8,6	46,6	39,7	5,2	16,4	50,0

Öne Çıkan Uygulamalar

- Ankara Büyükşehir Belediyesi bünyesinde klimalı, bisiklet taşımaya uygun, yolcu bilgilendirme ve anons sistemli, hareketi kısıtlı yaşlı, hamile ve engelli yolcu erişimine uygun, özel güvenlik donanımlı (araç takip sistemli, kamera ve kayıt sistemli, panik butonlu) özelliklere sahip 377 araç bulunduğu,
- İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin 35 engelsiz araca sahip olmasının yanı sıra, görme engelli yurttaşların rehber köpeklerle birlikte toplu ulaşımdan yararlanmasını sağlamak için toplu ulaşım araçları yönetmeliği düzenlediği,
- Kahramanmaraş ve Mersin Büyükşehir belediyelerinin toplu taşıma araçlarının Erişilebilirlik Belgesi ile belgelendirildiği görüldü.

4.2.4. Güvenli, Yeterli Gıdaya ve Sağlıklı Çevreye Erişim

Belediyeye ait kentsel ve kırsal yeşil alanların artırılması ve yurttaşların bu alanlara ve sağlıklı, temiz, besin değeri yüksek, ekonomik gıdaya erişiminin sağlanması gerekmektedir. Bu başlık altında belediyeler 7 soru ile değerlendirildi.

Genel olarak bu başlık ile ilgili standartların karşılanma durumuna bakıldığında %54,7 oranında karşılanmadığı, kabul edilebilir olma oranının %29,1 ve yeterli-iyi düzeyde karşılanma oranının sadece %8,4 olduğu, yanıt verilmeme oranının %7,9 olduğu, uygulamalara dair kanıt sunma (%36,9), açıklama yapılma oranının (%20,7) ise düşük olduğu görüldü (Tablo 9).

Sonuçlardan öne çıkanlar;

- Belediyelerin %89,7'inde belediyenin hem üretim hem tüketim alanında bir kentin nasıl besleneceğine karar vermede önemli bir araç olarak işlev gören "Kent Gıda Konseyi" bulunmadığı,
- Belediyelerin %86,2'sinde Gıda Strateji Belgesi olmadığı,
- Belediyelerin %75,9'unda yoksul ailelerin beslenme verilerinin takip edilmediği,
- Belediyelerin %89,7'inde gıda kartı veya gıda kolisi desteği sağlandığı,
- Her 3 belediyeden 2'sinde kadınlar tarafından kurulan/düzenlenen kooperatif, kolektif, üretici pazarı gibi yerleri desteklediği görüldü.

güvenli, yeterli gıdaya ve sağlıklı çevreye erişim ile ilgili standartların karşılanma durumu

tablo 9

Soru No	Soru						
		%	%	%	%	%	%
4.1	Belediyenin hem üretim hem tüketim alanında bir kentin nasıl besleneceğine karar vermede önemli bir araç olarak işlev gören "Kent Gıda Konseyi" olması	3,4	89,7	3,4	3,4	3,4	31,0
4.2	Belediyenin gıda strateji belgesi hazırlaması	6,9	86,2	3,4	3,4	6,9	10,3
4.3	Yoksul ailelerin beslenme verilerinin takip edilmesi	10,3	75,9	3,4	10,3	13,8	27,6
4.4	Gıda kartı veya gıda kolisi desteğinin olması	0,0	3,4	89,7	6,9	37,9	65,5
4.5	Belediye daha doğrudan, en az aracıyla, sağlıklı, mevsimsel, kuru gıda ve besin değeri yüksek ürünlerin uygun fiyatlara satıldığı kadınlar tarafından kurulan/düzenlenen kooperatif, kolektif, üretici pazarı gibi yerleri desteklemesi	6,9	31,0	44,8	17,2	44,8	58,6
4.6	Belediye, kadın kooperatifleri ile iş birliği içinde sunduğu hizmetlerde "sosyal satın alma" kodunu kullanması	13,8	51,7	31,0	3,4	10,3	27,6
4.7	Yerel yönetime ait kent içi veya çeperindeki tarıma uygun araziler yoksulların gıda ihtiyacına katkı yapmak için işleniyor/işletiliyor olması	13,8	44,8	27,6	13,8	27,6	37,9
	Genel Ortalama	7,9	54,7	29,1	8,4	20,7	36,9

Öne Çıkan Uygulamalar

- İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin Gıda Konseyi, Gıda Strateji Belgesi ve Gıda Strateji Belgesi tartışma grubunun olduğu ve bu grubunun, çeşitli üniversitelerin ilgili bölümleri, Derin Yoksulluk Ağı, Tüketiciyi Koruma Derneği, Kadın Tohum Derneği vb. temsilcilerden oluştuğu,
- İzmir Büyükşehir Belediyesi'nde üniversiteler, meslek odaları, hal temsilcileri, tarım kooperatifleri, üretici ve tüketici temsilcilerinin yer aldığı Gıda Konseyi'nin bulunduğu,
- Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin Hacettepe Üniversitesi ile birlikte 6-72 ay arasındaki çocukların gelişimini değerlendirmek ve desteklemek amacıyla işbirliği protokolü imzaladığı,
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin Obezite ile Mücadele Eylem Planı oluşturduğu,
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin Sosyal ve Ekonomik Destek Programı (SEDEP) sistemine göre, farklı ihtiyaçlılık durumlarının dikkate alındığı, gıda desteğinde tek ebeveynli ailelerin önceliklendirildiği, boşanmış kadınların başvurusunda yaşadığı hanede 21 yaş altı birey varsa değerlendirme kriterlerinde iyileştirme yapıldığı,
- İzmir Büyükşehir Belediyesi'nde; gıda paketi yardımı haricinde 1-5 yaş arasındaki çocuklara üretici kooperatiflerinden temin edilerek ayda bir kez 8 litre olarak süt yardımları yapıldığı,
- İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin yerel üretici pazarları kurduğu,
- Mezitli Belediyesi'nin kadın üretici pazarları kurduğu,
- Ordu Büyükşehir Belediyesi'nin, iştiraklerinden ORTAR A.Ş satış noktalarında kooperatiflerden alınan ürünlerin doğrudan tüketici ile buluşmasını sağladığı,
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin, yararlananların %70'ini kadınların oluşturduğu Halk Bostanları kurduğu,
- İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin, Kadifekale Mahalle Bostanı'nda kadınlara sebze üretim imkânı sağladığı,
- Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi'nin, Tarımsal Hizmetler Daire Başkanlığı tarafından hasadı yapılan domateslerin yoksul, tek ebeveyn kadınları önceliklendirerek halka dağıtımını yapıldığı,
- Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin, Kadın Kooperatifleriyle işbirliği yaparak ürünlerin Başkent Market'te üreticiden tüketiciye satılmasını sağladığı,
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin, 4'ü kadın kooperatifi olan 7 kooperatif ile gıda desteği çalışmaları kapsamında işbirliği yaptığı, görüldü.

4.2.5. Kadın Sağlığı / Cinsel Sağlık

Kadınların çekinmeden, doğrudan ve düzenli olarak erişebileceği, belediye çalışanlarına ve yurttaşlara yönelik kadın sağlığı hizmetlerinin olması yaşamsal önemdedir. Bu çerçevede Kadın Sağlığı / Cinsel Sağlık başlığı altında belediyeler 5 soru ile değerlendirildi.

Genel olarak bu başlık ile ilgili standartların karşılanma durumuna bakıldığında %57,9 oranında karşılanmadığı, kabul edilebilir olma oranının %26,9 ve yeterli-iyi düzeyde karşılanma oranının sadece %6,9 olduğu, yanıt verilmeme oranının %8,3 olduğu, uygulamalara dair kanıt sunma (%27,6) ve açıklama yapma oranının (%17,2) ise düşük olduğu görüldü (Tablo 10).

Sonuçlardan öne çıkanlar;

- Her 3 belediyeden 2'sinde belediyenin cinsel sağlık ve üreme sağlığıyla ilgili hizmet sunan bir sağlık biriminin olmadığı, belediye çalışanlarına regl izni verilmediği ve ihtiyaç sahiplerine regl dönemi hijyenik ürünlerine erişim desteği sunulmadığı,
- Her 2 belediyeden 1'inde Cinsel Sağlık ve Üreme Sağlığı (CSÜS) konusunda sağlık ve danışmanlık hizmeti sunulduğu ve belediyenin kadın çalışanlarının kadın sağlığı sorunlarına yönelik çalışmasının/hizmetinin olduğu görüldü.

kadın sağlığı / cinsel sağlık ile ilgili standartların karşılanma durumu

tablo 10

Soru No	Soru						
	5. KADIN SAĞLIĞI	%	%	%	%	%	%
5.1	Belediyenin cinsel sağlık ve üreme sağlığıyla ilgili hizmet sunan bir sağlık biriminin olması	17,2	65,5	6,9	10,3	13,8	20,7
5.2	Belediye çalışanlarına regl izni verilmesi	6,9	62,1	31,0	0,0	6,9	13,8
5.3	Yoksullara regl döneminde ihtiyaç olan hijyenik ürünlere erişim desteği sunulması	6,9	65,5	20,7	6,9	17,2	20,7
5.4	Cinsel Sağlık ve Üreme Sağlığı (CSÜS) konusunda sağlık ve danışmanlık hizmeti sunması	3,4	48,3	37,9	10,3	24,1	41,4
5.5	Belediyenin kadın çalışanlarının kadın sağlığı sorunlarına yönelik çalışması/hizmeti olması	6,9	48,3	37,9	6,9	24,1	41,4
	Genel Ortalama	8,3	57,9	26,9	6,9	17,2	27,6

Öne Çıkan Uygulamalar

- Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin, Ankara genelinde bulunan 21 Kadınlar Lokali'nde "Kadın Sağlığı" konulu seminer ve eğitimler ile kırsal ilçelerde ise "saha çalışmaları" gerçekleştirerek üreme sağlığı, gebelik süreci, kadınların kendi kendine yapabileceği muayeneleri içeren eğitimleri yaygınlaştırdığı,
- Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin Gazi Üniversitesi ile gerçekleştirdiği protokol ile çalışanlarına ücretsiz sağlık danışmanlığı hizmeti sağladığı,
- Çankaya Belediyesi'nin, Anonim HIV-AIDS test ve danışmanlık hizmeti verdiği, yeni doğan bebekler için "Hoşgeldin Bebek" programı yürüterek aileye, yeni doğan bebek bakımı ve beslenmesi, doğum öncesi sonrası bakım konusunda destek sağladığı,
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin, tıp merkezlerinde yer alan Kadın Hastalıkları ve Doğum polikliniklerinde cinsel sağlık ve üreme sağlığı, kadın hastalıkları ve doğum alanında hizmet sunduğu, smear, mamografi testleri konusunda yönlendirme yaptığı, Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü bünyesinde bulunan İSADEM'lerde üreme sağlığı eğitimleri ve bireysel danışmanlık hizmetleri sunduğu,
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin, Mahalle Evleri'nde genç kızlara ve kadınlara yönelik ped dağıtımı yaptığı ve hijyen eğitimi verdiği, belediyeye ait kız öğrenci yurtlarında hijyen kiti dağıttığı,
- İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin, Eşrefpaşa Hastanesi'nde aile planlaması, gebe izleme, emzirme, rahimağzı ve meme kanseri, erken tanı amaçlı test ve tanı koyma çalışmaları, ücretsiz kondom, menopoz danışmanlığı sunduğu,
- İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin, kadın çalışanlarına Kadın Sağlığı eğitimleri verdiği, Pergel Projesi kapsamında sağlık taraması hizmeti verdiği,
- Maltepe Belediyesi'nin, Maltepe Tıp Merkezi'nde Kadın Hastalıkları ve Doğum Bölümü'nde gebelik takibi, NST (Nonstres test), smear testi (Pap testi), kriyoterapi hizmetleri sunduğu,
- Mersin Büyükşehir Belediyesi'nin, Otogar Kadın Danışma Merkezi'nde danışma hizmeti ile kadınlara iç çamaşırı ve hijyenik ped desteği sağladığı,
- Ordu Büyükşehir Belediyesi'nin, Sosyal Market'ten ihtiyaç halinde menstrual ürün temin ettiği görüldü.

4.2.6. Bakım Hizmetleri

Birçok alanla kesişen ve çok boyutlu bir konu olan “bakım” meselesi kadın örgütlerinin senelerdir süren mücadelesi ile “özel” olarak görülen alandan çıkarılarak kamusal bir mesele haline getirilmiştir. Belediyelerin bakım hizmetleri konusunda izledikleri stratejiler, bu alanda kendilerini ne kadar sorumlu görüp görmedikleri ve üstlendikleri rolü ne şekilde yerine getirdikleri toplumsal cinsiyet eşitliğine nasıl yaklaştıklarının en önemli göstergelerinden biridir. Kadınların iş ve sosyal hayata katılımının en önemli güvencesi olan bakım hizmetlerinin erişilebilir ve yaygın bir şekilde üstlenilmesi sosyal bir devlet olmanın temelinde görüldü ve bu hizmetlerin belediyeler tarafından nasıl uygulandığı 8 soru ile değerlendirildi.

Genel olarak bu başlık ile ilgili standartların karşılanma durumuna bakıldığında %51,3 oranında karşılanmadığı, kabul edilebilir olma oranının %39,2 ve yeterli-iyi düzeyde karşılanma oranının sadece %4,7 olduğu, yanıt verilmeme oranının %4,7 olduğu, uygulamalara dair kanıt sunma (%31,9) ve açıklama yapma oranının (%19,4) ise düşük olduğu görüldü (Tablo 11).

Sonuçlardan öne çıkanlar;

- Her 3 belediyeden sadece 1’inde bakım hizmeti veren personel için süpervizyon ve kendine bakım desteği sunulması ve evde bakım veren kadınlara destek hizmeti sunulması hizmetlerinin karşılandığı,
- Yaşlı bakım hizmeti, engelliler için evde bakım hizmeti, kreş hizmeti, kamusal binalarda emzirme/bebek bakım odası olması gibi belediyenin en temel hizmet alanlarında ise belediyelerin sadece yarısında bu hizmetlerin karşılandığı görüldü.

bakım hizmetleri ile ilgili standartların karşılanma durumu

tablo 11

Soru No	Soru						
	6. BAKIM HİZMETLERİ	%	%	%	%	%	%
6.1	Belediyeye ait kamusal binalarda (hizmet binaları, otogarlar, kültür merkezleri vb.) emzirme/bebek bakım odası olması	10,3	44,8	44,8	0,0	17,2	27,6
6.2	Belediyenin yurttaşına yönelik kreş hizmeti	3,4	48,3	37,9	10,3	34,5	51,7
6.3	Belediye hem kadın hem erkek çalışanlarının çocukları için kreş hizmeti veya desteği olması	6,9	51,7	41,4	0,0	17,2	27,6
6.4	Belediye personeli için devredilemez babalık izni uygulaması	3,4	20,7	75,9	0,0	6,9	31,0
6.5	Yaşlı bakım hizmeti	3,4	41,4	41,4	13,8	37,9	51,7
6.6	Engelliler için evde bakım hizmeti	3,4	58,6	34,5	3,4	24,1	31,0
6.7	Bakım hizmeti veren personel için süpervizyon ve kendine bakım desteği sunulması	3,4	72,4	20,7	3,4	6,9	13,8
6.8	Evde bakım veren kadınlara destek hizmeti sunulması	3,4	72,4	17,2	6,9	10,3	20,7
	Genel Ortalama	4,7	51,3	39,2	4,7	19,4	31,9

Öne Çıkan Uygulamalar

- Ankara ve İzmir Büyükşehir Belediyelerinin kreş hizmetlerini sunarken gelir düzeyine göre ücret belirlediği ve farklı zaman aralıklarında çalışanları gözeterek hizmet sunumunu çeşitlendirdiği,
- Mersin Büyükşehir Belediyesi'nin belirlediği kriterler doğrultusunda ücretsiz kreş hizmeti sunduğu,
- Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin Yaşlı Bakım Merkezleri ve Alzheimer Sosyal Yaşam Merkezi aracılığıyla hizmet sunduğu,
- Çankaya Belediyesi'nin ev ziyaretleri ile evde sağlık hizmeti kapsamında birinci basamak sağlık hizmeti sağladığı,
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin Türkiye'nin en büyük bakım ve huzur evi olan Darülaceze ile, maddi ve sosyal yönden yetersiz durumda olan yaşlı, kimsesiz ve/veya engelli olan kişilere ev ortamında doktor muayene, hemşirelik bakımı, fizyoterapi, psikoterapi, nakil hizmeti ve ev destek hizmetleri sağladığı,
- Maltepe Belediyesi'nin ücretsiz olarak enjeksiyon, serum, pansuman, sonda takılması (beslenme, idrar sondası), uzun süreli yatan hastalarda yara bakımı ve kan alma hizmetleri sunduğu,
- İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin "Huzurevi, Evde Bakım Hizmetleri, Sağlıklı Yaş Alma Merkezi, Alzheimer ve Demans Hastaları Destek Merkezi ve Güçsüzler Evi'nin bulunduğu,
- Ordu Büyükşehir Belediyesi'nin Aşevi Hizmeti, Sosyal Market Kartı, Psikolojik Destek Hizmeti, Medikal Yardım, Hasta Yatağı yardımı gibi uygulamalarının bulunduğu,
- Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin Mola Evleri aracılığıyla evde bakım veren kadınlara destek hizmeti sunduğu,
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin, evde sağlık hizmetleri kapsamında hizmette görev alan tüm personele hizmet alanları ile ilgili süpervizyon desteği sunduğu görüldü.

4.2.7. Toplumsal Cinsiyet Temelli / Kadınlara Yönelik Şiddetle Mücadele ve Önlenmesi

Belediyelerde toplumsal cinsiyet temelli şiddetle mücadele, planlı, programlı, bütçesi ayrılarak, ilgili kadın örgütleri ve kurumlarla işbirliği içinde siyasi kararlılıkla yürütülmeyi gerektirmektedir. Bu başlık altında belediyeler 19 soru ile değerlendirildi.

Genel olarak bu başlık ile ilgili standartların karşılanma durumuna bakıldığında %47,9 oranında karşılanmadığı, kabul edilebilir olma oranının %37,4 ve yeterli-iyi düzeyde karşılanma oranının sadece %11,5 olduğu, yanıt verilmeme oranının %3,3 olduğu, uygulamalara dair kanıt sunma (%45,2) ve açıklama yapma oranının (%15,5) ise düşük olduğu görüldü (Tablo 12).

Sonuçlardan öne çıkanlar;

- Belediyelerin %86,2'sinde Kadınlara Yönelik Şiddetle Mücadele İl Koordinasyon, İzleme ve Değerlendirme Kurulu'na katılım sağlandığı, %82,7'sinde kadınlara yönelik şiddetle mücadele kapsamında topluma yönelik farkındalık çalışmaları yürütüldüğü ve %82,8'inde Kadınlara yönelik şiddetle mücadele için işbirliği yapıldığı,
- Belediyelerin %82,8'inde Kadınlara yönelik şiddet konusunda uzmanlaşmış merkez/hizmet (cinsel şiddet kriz merkezi gibi)" ve %89,7'sinde kadınlar için sığınak sonrası ücretsiz veya düşük ücretli barınma/konut imkânı sağlanmadığı,
- Kadınlara yönelik şiddetle mücadele için kurulmuş kadın sığınağının 29 belediye içinde yalnızca 9 belediyede olduğu görüldü. Bunlar; Ankara Büyükşehir, İstanbul Büyükşehir, İzmir Büyükşehir, Kahramanmaraş Büyükşehir, Mersin Büyükşehir, Bodrum, Çankaya, Çukurova ve Tarsus belediyeleri.

toplumsal cinsiyet temelli / kadınlara yönelik şiddetle mücadele ve önlenmesi ile ilgili standartların karşılanma durumu

tablo 12

Soru No	Soru						
	7. TOPLUMSAL CİNSİYET TEMELLİ / KADINLARA YÖNELİK ŞİDDETLE MÜCADELE VE ÖNLENMESİ	%	%	%	%	%	%
7.1	Belediyenin kadınlara yönelik şiddet ve ayrımcılıkla ilgili uygulanacak ilke ve prosedürlere ilişkin bir yazılı belgesi -tutum belgesi olması	3,4	58,6	37,9	0,0	17,2	44,8
7.2	Kadınlara yönelik şiddetin önlenmesi konusunda eylem planı	0,0	44,8	34,5	20,7	17,2	55,2
7.3	Toplumsal cinsiyet temelli/ kadınlara yönelik şiddetle mücadele çalışmaları için ayrılmış, tanımlı bütçe	3,4	55,2	31,0	10,3	6,9	24,1
7.4	Belediyenin son 5 yılda Kadınlara Yönelik Şiddetle Mücadele İl Eylem Planında üstlendiği görev	3,4	31,0	58,6	6,9	13,8	62,1
7.5	Kadınlara Yönelik Şiddetle Mücadele İl Koordinasyon, İzleme ve Değerlendirme Kurulu'na katılım sağlanması	0,0	13,8	86,2	0,0	10,3	55,2
7.6	Kadınlara yönelik şiddetle mücadele kapsamında topluma yönelik yürütülen farkındalık çalışmaları	0,0	17,2	65,5	17,2	37,9	58,6

Soru No	Soru						
	7. TOPLUMSAL CİNSİYET TEMELLİ / KADINLARA YÖNELİK ŞİDDETLE MÜCADELE VE ÖNLENMESİ	%	%	%	%	%	%
7.7	Kadın danışma ve dayanışma merkezi	0,0	48,3	27,6	24,1	48,3	58,6
7.8	Kadınlara yönelik şiddetle mücadele için kurulmuş kadın sığınağı	0,0	69,0	20,7	10,3	24,1	41,4
7.9	Kadınlara yönelik şiddet konusunda uzmanlaşmış merkez/hizmet (cinsel şiddet kriz merkezi gibi)	6,9	82,8	10,3	0,0	10,3	13,8
7.10	Kadınlara yönelik şiddetle mücadelede başvuru alan sosyal hizmet sunan personeline oryantasyondan başlayarak düzenli eğitim ve süpervizyon ve kendine bakım desteği verilmesi	10,3	51,7	24,1	13,8	10,3	37,9
7.11	Kadınlara yönelik şiddetle mücadele için iş birliği yapılması	3,4	13,8	55,2	27,6	27,6	62,1
7.12	Şiddete maruz kalan kadınların ihtiyaçları kapsamında farklı birimler ile (sosyal destek/hizmet, kadın ve aile, destek hizmetleri vs.) koordinasyon toplantıları yapılması	6,9	37,9	31,0	24,1	6,9	55,2

Soru No	Soru						
	7. TOPLUMSAL CİNSİYET TEMELLİ / KADINLARA YÖNELİK ŞİDDETLE MÜCADELE VE ÖNLENMESİ	%	%	%	%	%	%
7.13	Belediyeye başvuran kadınlara yönelik şiddete maruz kalan kadınların beraberindeki farklı yaşlardaki çocuklar için belediyenin kreşinde özel olarak ayrılmış kontenjan	0,0	65,5	24,1	10,3	3,4	41,4
7.14	Belediyeye başvuran kadınlara yönelik şiddete maruz kalan kadınların ve yakınlarının bilgilerinin ve verilerinin gizliliğinin korunmasına dair yazılı prosedür	3,4	41,4	55,2	0,0	17,2	41,4
7.15	Kadınlara yönelik şiddetle mücadele kapsamında yerele dair bilgileri, sorun ve çözüm önerileri ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile paylaşılması	0,0	31,0	48,3	20,7	6,9	48,3
7.16	Kadınlara yönelik şiddetle mücadele kapsamında kamusal mekanlarda kadınların güvende hissetmesi için gerekli fiziksel düzenlemeleri adına yürütülen çalışmalar	6,9	44,8	34,5	13,8	13,8	58,6
7.17	Şiddete maruz kalan kadınlara belediye ya da iştiraklerinde iş olanağı / kontenjan sağlanması	3,4	65,5	27,6	3,4	3,4	41,4

Soru No	Soru						
	7. TOPLUMSAL CİNSİYET TEMELLİ / KADINLARA YÖNELİK ŞİDDETLE MÜCADELE VE ÖNLENMESİ	%	%	%	%	%	%
7.18	Kadınlar için sığınak sonrası ücretsiz veya düşük ücretli barınma/konut imkanı sağlanması	6,9	89,7	0,0	3,4	3,4	13,8
7.19	Son 5 yılda belediyenin kadınlara ve kız çocuklarına yönelik şiddet alanında hizmet vermekte olan biriminin kapatılmış olması veya faaliyetlerinin durdurulması	0,0	96,6	3,4	0,0	0,0	17,2
	Genel Ortalama	3,3	47,9	37,4	11,5	15,5	45,2

Öne Çıkan Uygulamalar

- Adana, İstanbul, Mersin Büyükşehir belediyelerinin ve Çankaya Belediyesi'nin "Yerel Eşitlik Eylem Planlarında toplumsal cinsiyete dayalı şiddetle mücadele kapsamında yürütülen ve taahhüt edilen hizmetlere ver verdiği,
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin Çalışanlarına Yönelik Hane İçi Şiddet Politika Belgesi hazırladığı,
- Çankaya Belediyesi'nin "Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü bünyesinde kadına yönelik şiddetle mücadeleye bütçe ayırdığı,
- Bodrum Belediyesi'nin Toplum Cinsiyet Eşitliği Meclis Komisyonu ve Bodrum Kadın Dayanışma Derneği'nin birlikte hazırladığı Şiddet Tutum Belgesini kabul ettiği ve kamuoyuyla paylaştığı,
- Mersin Büyükşehir Belediyesi'nin, kurum içi çalışanın şiddet görmesi durumunda uygulanacak bir politika belgesi olduğu,
- Çankaya Belediyesi'nin, Mart ayını "Eşitlik Farkındalık Ayı" olarak ilan ettiği ve bu kapsamda sivil toplum örgütleri işbirliğinde toplumsal cinsiyet eşitliği, kadına yönelik şiddet, ayrımcılık, akran zorbalığı, siber şiddet konularında eğitim ve atölyeler düzenlediği,
- Ankara, İstanbul, İzmir Büyükşehir belediyelerinin ve Çankaya, Maltepe, Bodrum ilçe belediyelerinin Kadın Danışma Merkezlerinin, Tarsus Belediyesi'nin Kadın Yaşam Destek ve Dayanışma Merkezi'nin bulunduğu, İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 7/24 çok dilli hizmet sunan Kadın Destek Hattının ve Kadın Danışma Biriminin bulunduğu, Mezitli Belediyesi'nin Kadın ve Çocuk Danışma Merkezi'nin bulunduğu,
- İzmir, Ankara, İstanbul, Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyeleri ve Tarsus, Bodrum, Çankaya, Altınordu İlçe Belediyelerinin Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddet konusunda farkındalık kapsamında eğitimler ve atölyeler düzenlediği,
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 1500 toplu taşıma aracında panik butonu bulundurduğu,
- İstanbul ve Ankara Büyükşehir belediyelerinin toplu taşımlarda kadınlar için güvenli durak ve duraksız indirme uygulaması yaptığı,
- Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin şiddete maruz bırakılan kadınlara belediye ya da işbirliklerinde kadın işçi kotası uyguladığı
- Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin ASKİ, EGO, Bel-pa, ANFA yönetici ve personeline Kadına Karşı Şiddetle Mücadele eğitimleri ve Ankara Büyükşehir Belediyesi Çocuk Hizmetleri Birimleri'ne Cinsel Şiddet ve Cinsel Sömürü eğitimleri verdiği, İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin KDM ve KSE çalışanlarına

- Çankaya Belediyesi'nin ilgili birimlerinde görev alan hizmet sunuculara düzenli aralıklarla süpervizyon desteği sağladığı,
- Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin Birleşmiş Milletler Ajansları, Ankara Barosu Gelincik Merkezi, Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu (TKDF), Göç İdaresi Genel Müdürlüğü ile işbirliği protokollerinin olduğu,
- Çankaya Belediyesi'nin Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu, Ankara Barosu Gelincik Merkezi, LGBTI+ örgütlerle işbirliği protokolünün olduğu,
- İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin kadınlara yönelik şiddetle mücadele konusunda kadın örgütleri ve baro ile işbirliği protokollerinin olduğu,
- Mersin Büyükşehir Belediyesi'nin Mersin Barosu ile kadına karşı şiddetle mücadele kapsamında işbirliği protokolünün olduğu görüldü.

4.2.8. Göç / Göçmen Kadınlar

Kadın ve göçmen olarak çoklu ayrımcılığa uğrayan göçmen kadınların kentsel hizmetlere erişiminde yerel yönetimler kritik önemdedir. Yaşadıkları kentlerde, eşit hemşehriler olarak taleplerini dile getirmeleri, sunulan hizmetlerden yararlanabilmeleri ve katılım sağlayabilmeleri için gerekli mekanizmaların sağlanması belediyelerin sorumluluğundadır. Bu başlık altında belediyeler 10 soru ile değerlendirildi.

Genel olarak bu başlık ile ilgili standartların karşılanma durumuna bakıldığında %63,4 oranında karşılanmadığı, kabul edilebilir olma oranının %16,6 ve yeterli-iyi düzeyde karşılanma oranının ise sadece %6,6 olduğu, yanıt verilmeme oranının %13,4 olduğu, uygulamalara dair kanıt sunma (%26,2) ve açıklama yapma oranının (%9,3) ise çok düşük olduğu görüldü (Tablo 13).

Sonuçlardan öne çıkanlar;

- Belediyelerin %13,8'inin "Belediyenin kadın göçmenler özelinde oluşturduğu politika ve tutum belgesi" olduğu ve "Kadın göçmenler özelinde oluşturduğu politika ya da programların; araştırma, veri analizi gibi yöntemler ile belirlenmesi" oranının %17,2 olduğu,
- Belediyelerin %17,2'sinin "Belediyenin kadın göçmenler özelinde oluşturduğu politika ve tutum belgesi", "Göçmenlere sunulan sosyal destek/yardım ve hizmetlerine yönelik cinsiyet dağılımına dayalı veri toplanması" ve %20,7'sinin "Kadın göçmenlere/mültecilere ilişkin belediye tarafından ayrılmış ve/veya uluslararası kuruluşlardan gelen bütçe" sorularına yanıt vermediği,
- Bu başlık altında yer alan diğer standartların da karşılanmama oranının yüksek olduğu, bu kapsamda, belediyelerin göç ile ilgili çalışmalarının yetersiz olduğu görüldü.

göç / göçmen kadınlar ile ilgili standartların karşılanma durumu

tablo 13

Soru No	Soru						
	8. GÖÇ / GÖÇMEN KADINLAR	%	%	%	%	%	%
8.1	Belediyenin kadın göçmenler özelinde oluşturduğu politika ve tutum belgesi	17,2	69,0	6,9	6,9	6,9	20,7
8.2	Kadın göçmenler özelinde oluşturduğu politika ya da programlar; araştırma, veri analizi gibi yöntemler ile belirlenmesi	10,3	72,4	10,3	6,9	3,4	20,7
8.3	Göçmenlere sunulan sosyal destek/yardım ve hizmetlerine yönelik cinsiyet dağılımına dayalı veri toplanması	17,2	58,6	17,2	6,9	6,9	27,6
8.4	Kadın göçmenlere/mültecilere ilişkin belediye tarafından ayrılmış ve/veya uluslararası kuruluşlardan gelen bütçe	20,7	51,7	20,7	6,9	13,8	31,0
8.5	Mülteci/göçmen kadınlar kent konseyleri komisyonlarında/çalışma gruplarında yer alması	13,8	69,0	13,8	3,4	6,9	24,1
8.6	Belediye mülteci/göçmen kadınların iş piyasasına erişimleri konusunda çalışmalar, dil kursları, sertifikalı mesleki eğitim programları	6,9	69,0	13,8	10,3	13,8	24,1

Soru No	Soru						
	8. GÖÇ / GÖÇMEN KADINLAR	%	%	%	%	%	%
8.7	Belediyenin 0-6 yaş okul öncesi erken eğitim veren kreşlerinde mülteci ve göçmen çocuklar ücretli/ücretsiz yararlanabilme olanağı	13,8	58,6	24,1	3,4	6,9	20,7
8.8	Belediyenin kadın mülteci/göçmenlerle ilgili STÖ'ler, üniversiteler ve uluslararası kurumlarla imzaladığı protokol(ler) ve işbirlikleri	6,9	62,1	20,7	10,3	17,2	27,6
8.9	Belediye, şiddete maruz bırakılan mülteci/göçmen kadınların statüsü ne olursa olsun sığınma evine kabul edip gereken desteği sağlaması, iletişim kurabilecek mekanizmaları	10,3	65,5	17,2	6,9	10,3	41,4
8.10	Belediyenin mülteci/göçmen kadınların haklarını ve sosyal destek hizmetlerini öğrenmelerine yönelik sunduğu çok dilli eğitim programları	17,2	58,6	20,7	3,4	6,9	24,1
	Genel Ortalama	13,4	63,4	16,6	6,6	9,3	26,2

Öne Çıkan Uygulamalar

- İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin, Mahalle evlerinde göçmen/mülteci kadınlara yönelik sunulan hizmetlerde kullanılmak üzere uluslararası destekleri de mobilize ederek kaynak sağladığı, kadın sağlığı, anne bebek sağlığı, aile planlaması, bireysel gelişim programlarını çok dilli olarak duyurmakta ve uygulamakta olduğu, göçmenler için dil kursları düzenlediği, çeviri destekli mesleki eğitim kursları açtığı, kadınlara çevirmen eşliğinde genel sağlık oryantasyonları verdiği,
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin "Göç Birimi tarafından yürütülen çalışma ve araştırmalardaki verilerin analiz edilerek kadın göçmenler özelinde politikalar oluşturulduğu,
- Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin UNICEF, FAO, UNFPA, UNHCR ile yaptığı protokoller kapsamında mülteci kadınlara yönelik üreme sağlığı, kadın güçlenmesi, istihdam vb başlıklarda hizmetler sunduğu,
- İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin mülteci/göç alanında çalışmalar yürütmek amacıyla UNHCR ile mutabakat metni imzaladığı,
- Mezitli Belediyesi'nin Kent Konseyi bünyesinde Göç Grubu aracılığıyla hizmet tasarladığı, görüldü.

4.2.9. Yoksulluk

Gittikçe derinleşen yoksulluğun, özellikle kadın yoksulluğunun önlenmesinde belediyelerin, ihtiyaçlarla kaynakları buluşturan, eşitsizlikleri giderecek, kalıcı, kurumsal politikalar izlemesi oldukça önemlidir. Bakım yükünün kadınlardan alınması, kreşlerin ve etüt merkezlerinin açılması, kadınlar için okuma yazma ve istihdam güvenceli kursların açılması hem kadın istihdamını sağlayacak hem de çocuklara devredilen yoksulluğu engelleyecektir. Aş, iş, barınma hakkının güvence altına alınabileceği politika ve uygulamaların hayata geçirilmesi, yoksulluğun toplumsal cinsiyet göre değişen, çeşitlenen, katmerlenen halini gören bir perspektifle ele alınması belediyelerin temel sorumluluğudur. Yoksulluk başlığı altında belediyeler 6 soru ile değerlendirildi.

Genel olarak bu başlık ile ilgili standartların karşılanma durumuna bakıldığında %47,1 oranında karşılanmadığı, kabul edilebilir olma oranının %27,0 ve yeterli-iyi düzeyde karşılanma oranının %14,4 olduğu, yanıt verilmeme oranının %11,5 olduğu, uygulamalara dair kanıt sunma (%35,6) ve açıklama yapma oranının (%10,3) ise düşük olduğu görüldü (Tablo 14).

Sonuçlardan öne çıkanlar;

- Her 4 belediyeden 3'ünün Yoksullukla mücadele için yapılan çalışmalar, hizmetler gerçekleştirdiğini bildirdiği,
- Bu başlık altında belediyeler tarafından en az Yoksul hanelerde haberleşme ve iletişim araçlarına erişim sıkıntısı yaşayan kadınların tespit edilmesi hizmetinin gerçekleştirildiği görüldü (%20,6).

yoksulluk ile ilgili standartların karşılanma durumu

tablo 14

Soru No	Soru						
		%	%	%	%	%	%
9.1	Kadın yoksulluğu ile ilgili çalışmalar yapılması	10,3	44,8	37,9	6,9	10,3	44,8
9.2	Yoksullukla ilgili çeşitlendirilmiş veri toplanması	6,9	41,4	31,0	20,7	3,4	44,8
9.3	Yoksullukla mücadele için yapılan çalışmalar, hizmetler	17,2	24,1	37,9	20,7	24,1	51,7
9.4	Yoksul hanelerde haberleşme ve iletişim araçlarına erişim sıkıntısı yaşayan kadınların tespit edilmesi	10,3	69,0	10,3	10,3	6,9	13,8
9.5	Başta yoksulluk olmak üzere çeşitli nedenlerle zorunlu eğitimini tamamlayamayan kız çocuklarına yönelik destek hizmetleri	6,9	58,6	13,8	20,7	10,3	27,6
9.6	Yönetici ve personele kadın yoksulluğuna ilişkin, insan hakları temelli yaklaşımla eğitim ve farkındalık çalışmaları yapılması	17,2	44,8	31,0	6,9	6,9	31,0
	Genel Ortalama	11,5	47,1	27,0	14,4	10,3	35,6

Öne Çıkan Uygulamalar

- Bodrum Belediyesi'nin kadın yoksulluğunun sonraki kuşaklara aktarılmaması için düzenli aralıklarla sosyal incelemede takip mekanizması kurduğu ve zorunlu ihtiyaçların aile değil kişi bazlı değerlendirdiği,
- İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin bünyesindeki Meslek Fabrikası Şube Müdürlüğü aracılığıyla kadınlara yönelik mesleki eğitim verdiği, İŞKUR aracılığıyla da kadınları işe yerleştirdiği,
- Ordu Büyükşehir Belediyesi'nin yoksullukla ilgili çeşitlendirilmiş veri çalışmaları yaptığı,
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin, sosyal incelemelerde T.C Vatandaşı ve geçici koruma statüsünde olmak üzere hanedeki tüm bireyler için hizmetler yaş, cinsiyet gibi demografik özellikler, tek ebeveyn kadın, engel durumu, okul devam durumu, cezaevinde bulunan birey bilgilerini de içeren çeşitlendirilmiş veriye dayalı çalışma yürüttüğü,
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin eğitim ve öğrenimine devam eden "şehit çocuğu, yetim, öksüz, engelli" öğrencilere nakit desteği sunduğu,
- Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin "Kız Çocuklarının Okullaştırılması Projesi" kapsamında ücretsiz tablet, kırtasiye, internet, servis, etüt ve hazırlık kursu desteği verdiği,
- İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin, 30 ilçede ilk ve ortaokul öğrencilerine toplam 20 bin adet Eğitim Kart (kırtasiye malzemesi) ile bot ve mont desteği verdiği,
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin, 19 kadın kooperatifine hibe desteği sağladığı ve 9 kadın kooperatifine iş geliştirme, dijital pazarlama ve e-ticaret alanlarında birebir mentörlük verdiği, Mahalle Evlerinde üretim atölyeleri kapsamında, mutfak, dikiş, örgü atölyeleriyle kadınların bir araya gelmesi ve kadın emeğinin değerlendirilmesi amacıyla programlar düzenlediği,
- Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi'nin Sosyal Marketinden alışveriş için yoksul ailelere gıda kartı verdiği, gelir düzeyi ve demografik yapıya göre (yaşlı, öksüz, tek ebeveyn kadın vs.) gıda kolisi dağıttığı görüldü.

5. Sürecin Değerlendirmesi

Bu bölümü, izleme yapan kadın örgütlerinden alınan geri bildirimleri esas alarak hazırladık. Sürecin değerlendirmesini, sonraki izleme çalışmalarında göz önüne almak üzere yaşanan zorlukları tespit etme ve kadın örgütlerinin etkinliğine sağladığı katkılar olarak ele aldık.

Daha önce izlediğimiz belediyeler bu sürece aşına olsalar da yeni belediyelerin eklenmesi ve daha önce izlenen belediyelerde karar mercilerinde ya da uzman düzeyinde değişiklikler olması izlemenin amacının ve aşamalarının kavranması konusunda ek çalışma gerektirdi. İzleme, bir katılım mekanizması olarak, belediyelerin kendi yapılanmalarını, planlarını ve hizmetlerini nasıl hazırladıkları ve uyguladıkları konusunda farkındalık geliştirmesini ve çalışmalarını toplumsal cinsiyet bakış açısıyla tekrar gözden geçirmelerini sağladı. Bu süreçte bazı belediyelerde görüşmeler yapılması, bilgi alınması ve iletişimin devamlılığının sağlanması kolay olsa da bazı belediyelerde izleme sürecini zorlaştıran ya da engelleyen bazı durumlarla karşılaşıldı. Karşılaşılan zorlukların başlıcaları;

- Dilekçeye ve görüşme talebine olumsuz yanıt veren belediyelerin olması,
- Belediyelerde veri toplama ve analiz etme sisteminin yetersiz olması, olan verinin de toplumsal cinsiyet ayrımlı tutulmaması,
- Belediyelerdeki birimler arasında koordinasyonun zayıf olması,
- Kayıt sisteminin zayıf olması, iyi uygulama örneklerinin ve örnek uygulamaların bazı belediyelerde kayıt altına alınmamış olması,
- Bazı sorulara yanıt verilmemesi, bazılarında kanıt sunulmaması ve açıklama yapılmaması,
- Bazı sorulara açıklama ve kanıt sunulmadan yüksek puan verilmesi,
- 50.000 nüfusun üstünde olmasına rağmen bazı belediyelerin web sayfalarında faaliyet raporuna, stratejik planına ve performans programına ulaşamaması,
- 50.000 nüfusun altındaki belediyelerde zorunlu olmadığı için stratejik plan, performans programı ve faaliyet raporu hazırlanmaması oldu.

Kadınların sesinden izleme sürecine dair gözlemler;

- “Belediyeler, toplumsal cinsiyet eşitliği çalışmalarını sistematik bir şekilde yürütmedikleri, bazı talepler doğrultusunda ya da diğer belediyeler tarafından yapılan çalışmaları örnek alarak parça parça gerçekleştirdikleri için izleme sorularına, yaptıkları çalışmaları bir araya getirip nitelikli bir cevap veremiyorlar.”
- “Belediyelere kadın örgütüyle işbirliği yapıyor musunuz diye sorulduğu zaman işbirliğini yalnızca kadın örgütlerinin etkinliklerini desteklemek, mekân sağlamak olarak algılayabiliyorlar.”
- “İzleme sorularımız belediyelere fazla detaylı geldiği için yanıtlarını alabilmek adına çok çaba sarfetmemiz gerekti. Cevapları almayı, izlemenin amacını, yaptıkları çalışmaların görünür kılınmasını sağlamaya çalıştığımızı açıklayarak ve yüz yüze görüşmeler yaparak başardık”.
- “Bu süreçte belediyelerin hizmetlerini nerelerden takip edip nasıl değerlendirebileceğimizi öğrendik.”
- “İzlemenin farklı yöntem ve kademeleri, daha çok dernek üyesinin aktive olmasını sağladı, ekip çalışmasını geliştirdi.”
- “Yüz yüze yapılan görüşmelerimiz belediye ile diyalogumuzu geliştirdi. Karşılıklı olarak birbirimize nerelerde nasıl destek olabileceğimizi görmeye başladık.”
- “Sunulan hizmetlerin etkisi hem belediyeyi hem de sivil toplum olarak bizi ilgilendiriyor. Farklı konumlarda oluşumuzun hizmetleri değerlendirme açısından tamamlama etkisi oluşturabileceğini fark ettik.”
- “İzleme bizim için sadece hizmetleri takip etmek değil aynı zamanda işleyişe katılmak oldu.”
- “Belediye, izleme süreci sonunda iletişim halinde kalmak ve diğer illerin durumunu öğrenmek istediğini belirtti, bu çalışma, belediyelerin kendilerini, diğer belediyeler içindeki durumunu görmesini sağlıyor.”
- “Daha önceki izleme çalışmalarının faydasını gördük, soruları cevaplayan belediye çalışanlarına bir önceki çalışmada hazırlanan haritalandırmayı görsel olarak göstermek cevapları daha titizlikle işlemelerine sebep oldu.”

2024

yerel seçimlerine giderken

2003 yılından bu yana kadınların toplumsal, ekonomik ve siyasal yaşamın her alanına eşit katılımlarının sağlanması ve dolayısıyla kaynakların dağıtımıyla ilgili karar alma süreçlerinde belirleyiciliklerinin güvence altına alınması için Kadın Koalisyonu olarak izleme çalışmalarımıza devam ediyoruz.

2021-2022 yılları arasında gerçekleştirdiğimiz bu izleme çalışması ile belediyelerin toplumsal cinsiyet eşitliğini yoksulluk ekseninde katılım, erişilebilirlik ve kadına yönelik şiddet üst başlıklarında nasıl uyguladıklarını, içselleştirdiklerini ya da uygulamadıklarını ve tüm bunların detaylarını aylar süren çalışmamız sonucunda bu raporda sizlere sunuyoruz.

Bir pilot çalışma olarak, Kadın Koalisyonu bileşeni 19 kadın örgütünün gerçekleştirdiği bu izleme çalışmasında 41 belediyeden yalnızca 29'undan geri dönüş alabildik. Bu 29 belediyenin de yalnızca %38,8'inin verdiği cevaba bir açıklama yazdığı, ve sadece %16,3'ünün kanıt sunduğunu gördük. Öncelikle bu durumun kendisi, belediyelerin veri temelli çalışma konusundaki eksiklikliğini ve buna bağlı olarak da katılımcılığın temel unsurlarından biri olan şeffaflığın sağlanmadığını gösterdi. İzleme sonuçlarını içerik olarak değerlendirdiğimizde gerçekleşiyor olmasını bekleyerek belirlediğimiz standartlar üzerinden sorguladığımız hizmetlerin yalnızca %33,8'inin uygulandığını ancak bu uygulamaların da yalnızca %8,4'ünün öne çıkan uygulamalar olarak ele alınabileceği ile karşılaştık. Ortaya çıkan bu tablo bize belediyelerin toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak için istikrarlı politikalara ve siyasi kararlılığa ihtiyaç duyduğunu ve bu kapsamda hızlı ve kararlı adımlar atılması gerektiğini gösteriyor. Kadın Koalisyonu olarak, izleme sürecinde belediyelere yönelttiğimiz her bir soru aynı zamanda onlara bir öneri niteliğinde. Aldığımız yanıtların sonuçlarına ve sürece dair gözlemlerimize dayanarak yaptığımız tespitleri, 2024 Yerel Seçimlerinden kadın örgütleri olarak taleplerimizi öne sürmek adına sizlerle paylaşıyoruz:

- 1** Belediye yönetimlerinde kadın temsili oldukça sınırlı, aynı zamanda belediye meclisinde bulunan sınırlı sayıda kadın içerisinde karar alıcı noktalarda görev alan kadınlar çok daha az! Bununla beraber, kadın örgütleri meclis çalışmalarına ve komisyon faaliyetlerine dahil edilmiyor!
- 2** Belediyelerin izleme ve değerlendirme yapılmasını sağlayacak açık, herkes tarafından anlaşılabilir, ayrıştırılmış, toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik politikaların takibini sağlayacak şekilde kategorize edilmiş bir veri toplama sistemi ve paylaşımı yok!
- 3** Belediyeler toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaya dönük çalışmaları, tüm uygulamalarda içselleştirilmesi gereken bütüncül bir politika ve yönetim şekli olarak ele almıyor. Belirli birimlerce yürütülen projeler bazında ele alarak toplumsal bir dönüşüm yaratma hedefinden ziyade faaliyetler düzeyinde değerlendiriyor!
- 4** Belediyelerin katılımcılık anlayışlarında; görüş sorma, ihtiyaçları tespit etme, Yerel Eşitlik Eylem Planları gibi strateji belgeleri hazırlama konusunda önemli aşamaların kaydedilmiş olduğu görülse de hizmetlerin planlama, uygulama ve değerlendirme süreçlerinde kadın örgütlerinin katılımı oldukça sınırlı!
- 5** Belediyeler kadın örgütleri ile sürdürülebilir, eşit, protokollere dayalı tanımlı kurumsal ilişkiler kuramıyor! Kurulan ilişkiler belediyenin tüm hizmet alanlarını kapsamanın uzağında, sınırlı bir alanda ve çoğunlukla birbirini güçlendirmekten uzak, hiyerarşik bir yaklaşımla sürdürülüyor.

EK-1

No	Alt Öçüt	Soru	1) Yok-Çalışma bulunmuyor	2) Planlama var, ancak henüz uygulama yok	3) Planlama ve uygulama var	4) Uygulama var, izleniyor, kontrol ediliyor ve iyileştiriliyor	5) Örnek içselleştirilmiş, sistematik ve sürdürülebilir uygulama	Açıklama	Kanıt
14	2.6	Kadın örgütlenmelerinin, belediye meclisinin çalışmalarını izleyebilmesi için ihtisas komisyon çalışmalarına davet edilmesi							
15	2.7	Belediye tarafından organize edilen vatandaş katılımı toplantılarında (kadınların toplantılara katılabilmesini sağlamak adına; toplantı için uygun saatlerinin ve mekânın belirlenmesi için) kadınlarca ön görüşme/araştırma yapılması							
16	2.8	Belediyenin sunduğu hizmetlerin duyurulmasında kullanılan materyallerin açık, anlaşılır ve farklı dilleri kapsayacak şekilde sunulması (Lütten, varsa hangi dillerde hazırlandığını belirtiniz)			()Braille alfabesi, ()İşaret dili, ()İngilizce, ()Kürtçe, ()Arapça, ()Diğer				
17	2.9	Belediye bütçesinin şeffaf bir şekilde "çok dilii" (görme engellileri de kapsayacak şekilde), herkesin anlayabileceği bir formatta paylaşılması (Vatandaş bütçesi formunda)							
18	2.10	Kapsadığı sınırlar içindeki kadın örgütlenmelerinin ve platformlarının listesinin oluşturulması						Hangi örgütlerden yararlanıyor, nasıl?	Örgütlerin listesi
19	2.11	Kadın örgütlenmeleri ile iletişimde kalınmasını sağlayan bir birimi ya da tanımlanmış bir iletişim noktasının/kişisinin olması							
20	2.12	Belediye ile kadın örgütleri arasında imzalanmış protokol ve işbirlikleri olması						Bu birim nasıl çalışıyor, ne yapıyor ?	İş birliği ve protokoller
21	2.13	Belediye tarafından organize edilen vatandaş katılımı toplantılarında kadınların toplantılara/egitimlere katılabilmesini sağlamak adına; toplantı esnasında çocuklar için oyun odası veya etkinliklerin organize edilmesi				Sivil toplum ve kadın örgütleri ile iş birliğine dayalı işler kuruluyor ve politikalar süzgeçinde yer almadan önce kadın politikaları (çocuklu, engelli) diğer bakım desteği, toplantı mekânının erişilebilirliği, toplantı saatleri ayarlanması, katılımcının özelliğini göz önüne alarak uygulanıyor		Ne yapılıyor?	
22	2.14	Mahalle düzeyinde katılımın artırılması amaçlı organizasyonlar yapılması							

No	Alt ölçüt	Soru	1). Yok-Çalışma bulunmuyor	2). Planlama var, ancak henüz uygulama yok	3). Planlama ve uygulama var	4). Uygulama var, izleniyor, kontrol ediliyor ve iyileştiriliyor	5). Örnek: çşelleştirilmiş, sistematik ve sürdürülebilir uygulama	Açıklama	Kanıt
23	2.15	Kadınların sorunlarının mahalle bazında farklılıkları gözetenek çözümlenmesi			Kadınlara doğrudan danışmanlık ve bilgi aktarımı yapılacak mahalle evleri vb. birimler/meslek elemanı, danışma hattı var				
17	2.9	Belediye bütçesinin şeffaf bir şekilde "çok dillii" (görme engellileri de kapsayacak şekilde), herkesin anlayabileceği bir formatta paylaşılması ("vatandaş bütçesi" formunda)							
18	2.10	Kapsadığı sınırlar içindeki kadın örgütlenmelerinin ve platformlarının listesinin oluşturulması						Hangi örgütlerden yararlanıyor, nasıl?	Örgütlerin listesi
19	2.11	Kadın örgütlenmeleri ile iletişimde kalınmasını sağlayan bir birimi ya da tanımlanmış bir iletişim noktasının/kişinin olması							
20	2.12	Belediye ile kadın örgütleri arasında imzalanmış protokol ve işbirlikleri olması				Belediyenin, sivil toplum ve kadın örgütleri ile iletişimde kalmasını sağlayan, işlere bağlı değil, kurumsal, sürekli gösteren, sivil toplum kuruluşlarının katılımına açık, kadınlar için destekler, rekabete değil işbirliğine dayalı ilişki kurmasını sağlayan bir mekanizması, birimi var		Bu birim nasıl çalışıyor, ne yapıyor ?	İş birliği ve protokoller
21	2.13	Belediye tarafından organize edilen vatandaş katılımı toplantılarda kadınlara /eğitimlere katılabilmesini sağlamak adına; toplantı esnasında çocuklar için oyun odası veya etkinliklerin organize edilmesi				Sivil toplum ve kadın örgütleri ile iş birliğine dayalı ilişkiler kurulu ve politika süreçlerinde yer almasını sağlayan kadınlar için destekler, politikaları (çocuk, engelli) olma bakım desteği, toplantı mekanının erişilebilirliği, toplantı saatleri ayarlanması, katılımın özelliklerini gösterme gibi uygulamalar		Ne yapılıyor?	
22	2.14	Mahalle ölçeğinde katılım arttırılması amaçlı organizasyonlar yapılması			Mahalle bazı kadın örgütlenmeleri/ toplantılar / organize ediliyor	Mahalle bazı elde edilen görüşler, ilgili kurullar, komisyon ve müdürlüklere raporlanarak iletiliyor	Mahalle ölçeğine yaygınlaştırılmış sürdürülebilir uygulamalar	Kadınlara doğrudan danışmanlık ve bilgi aktarımı yapılacak mahalle evleri vb. birimler/meslek elemanı var mı? Var ise bu birimlerin faaliyetlerinin uzman kapasitesi (psikolog, sosyal hizmet uzmanı, sayış, çalışma süresi, vb.) nedir?	

No	Alt Öçüt	Soru	1). Yok-Çalışma bulunmuyor	2). Planlama var, ancak henüz uygulama yok	3). Planlama ve uygulama var	4). Uygulama var, izleniyor, kontrol ediliyor ve iyileştiriliyor	5). Örnek: Çselleştirilmiş, sistematik ve sürdürülebilir uygulama	Açıklama	Kanıt
		4. GÜVENLÜ, YETERLİ GIDAYA VE SAĞLIKLI ÇEVREYE ERİŞİM							
31	4.1	Belediyenin hem üretim hem tüketim alanında bir kentin nasıl besleneceğine karar vermede önemli bir araç olarak işlev gören "Kent Gıda Konseyi" olması			Gıda konseyi oluşturulmuş, mevsim odalarından (örneğin, tüketicilerden oluşmuş birlikler, üreticiler, tarım kooperatifleri, üreticiler ve tüketiciler gibi kadın örgütleri) teşkil ve faaliyet göstermektedir.	Kentin gıda güvenliği konusunda alınacak kararlar tamamen bu konsey üzerinden yürür	Gıda konseyinde kadınlara öncelik veya eşit katılım kuralı var		
32	4.2	Belediyenin gıda strateji belgesi hazırlanması				Gıda strateji belgesi hazırlarken toplumsal cinsiyet eşitliğinin gözetilmesi			
33	4.3	Yoksul ailelerin beslenme verilerinin takip edilmesi (Alışverişlerini nereden yapıyorlar? Günlük olarak ne almaya güçleri yetiyor?)			Bu alanda çalışan sosyal hizmet uzmanları / diyetisyenleri var, veriler toplanıyor	Veriler analiz ediliyor, izleniyor	Sürdürülebilir bir izlem var		
34	4.4	Gıda kartı veya gıda kalisi desteğinin olması				Dağıtımda yalnızca tek ebeveyn kadınların olduğu evlerin önceliklendirilmesi yapılıyor			
35	4.5	Belediye daha doğrudan, en az aracıyla, sağlıklı, mevsimsel, kuru gıda ve besin değeri yüksek ürünlerin uygun fiyatlara satıldığı kadınlar tarafından kurulan/düzenlenen kooperatif, kolektif, üretici pazarı gibi yerleri desteklemesi							
36	4.6	Belediye, kadın kooperatifleri ile iş birliği içinde sunduğu hizmetlerde "sosyal satın alma" kodunu kullanması							
37	4.7	Yerel yönetime ait kent içi veya çevresindeki tarıma uygun araziler, yoksulların gıda ihtiyacına katkı yapmak için işleniyor/işletiliyor olması							
		5. "KADIN SAĞLIĞI"							
38	5.1	Belediyeye ait kamusal binalarda (hizmet binaları, otogarlar, kültür merkezleri vb.) emzirme/bebek bakım odası olması							
39	5.2	Belediye çalışanlarına regl izni verilmesi							

No	Alt Öçüt	Soru	1) Yok-Gelişme bulunmuyor	2) Planlama var, ancak henüz uygulamaya yok	3) Planlama ve uygulama var	4) Uygulama var, izleniyor, kontrol ediliyor ve iyileştiriliyor	5) Örnek işçileştirilmiş, sistematik ve sürdürülebilir uygulama	Açıklama	Kanıt
41	5.4	Cinsel Sağlık ve Üreme Sağlığı (CSUS) konusunda sağlık ve danışmanlık hizmeti sunması (Lütfen, varsa hangi/leri olduğunu belirtiniz)			Danışmanlık hizmeti, farklılık gelişmeleri var	Politikasında ebe hemşire istihdam edip konu hakkında danışmanlık veriyor	Etkin tanı amaçlı test ve tanı koyma gelişmeleri var	-Aile planlaması, -göbe zıtlama -Emzirme -Rahim ağzı -Meme kaseeri, -Düresiz kondom, -Meno poz	
42	5.5	Belediyenin kadın çalışanlarının kadın sağlığı sorunlarına yönelik gelişmesi/hizmeti olması							
		6. BAKIM HİZMETLERİ							
43	6.1	Belediyeye ait kamusal binalarda (hizmet binaları, otogarlar, kültür merkezleri vb.) emzirme/bebek bakım odası olması							
44	6.2	Belediyenin yurtdışa yönelik kreş hizmeti				Gelir düzeyine ve zaman aralığına göre çeşitlendirilmiş		Ücret politikası oluşturulurken gelir düzeyi, sosyo ekonomik koşullar göz önünde tutulmuş mu? Nasıl bir uygulama var?	
45	6.3	Belediye hem kadın hem erkek çalışanlarının çocukları için kreş hizmeti veya desteği olması				Kreşlerin gelişme saatleri ebeveynlerin mesai saatlerine göre esneyebiliyor		Kaç çocuk faydalandı? Ve şu anda faydalanıyor?	
46	6.4	Belediye personeli için devredilemez bobaik izni uygulaması							
47	6.5	Yaşlı bakım hizmeti						çİba Hizmetleri müdürlüğüne bağlı Hizmetler denetim ve denetim hizmetleri biriminde hizmetler biriminde, özellikle yaşlı bakım hizmetleri için ne kadar? (Yığılı hizmetler, mesai, emek amaçlı, bireysel olarak yapıyor mu? e) İlaç yönetimi, evde bakım (kapasite) f) Sağlık çalışanları için evde bakım hizmeti uygulaması var mı?	
48	6.6	Engelliler için evde bakım hizmeti							
49	6.7	Bakım hizmeti veren personel için süpervizyon ve kendine bakım desteği sunulması							
50	6.8	Evde bakım veren kadınlara destek hizmeti sunulması							

No	Alt Öçüt	Soru	1). Yok-Çalışma bulunmuyor	2). Planlama var, ancak henüz uygulama yok	3). Planlama ve uygulama var	4). Uygulama var, izleniyor, kontrol ediliyor ve iyileştiriliyor	5). Örnekleştirilmiş, sistematik ve sürdürülebilir uygulama	Açıklama	Kanıt
		Soru 7. TOPLUMSAL CİNSİYET TEMELLİ KADINLARA YÖNELİK ŞİDDETLE MÜCADELE VE ÖNLENMESİ							
51	7.1	Belediyenin kadınlara yönelik şiddet ve ayrımcılıkla ilgili uygulanan ilke ve prosedürlere ilişkin bir yazılı belgesi-tutum belgesi olması				Belediye çalışanlarını da kapsayacak şekilde, toplumsal cinsiyet temelli tutum belgesi var			
52	7.2	Kadınlara yönelik şiddetin önlenmesi konusunda eylem planı							
53	7.3	Toplumsal cinsiyet temelli/kadınlara yönelik şiddetle mücadele çalışmaları için ayrılmış, tanımlı bütçe							
54	7.4	Belediyenin son 5 yılda Kadınlara Yönelik Şiddetle Mücadele İl Eylem Planında üstlendiği görev						Bu görevler tamamlanıyor mu?	
55	7.5	Kadınlara Yönelik Şiddetle Mücadele İl Koordinasyon, İzleme ve Değerlendirme Kuruluna katılım sağlanması							
56	7.6	Kadınlara yönelik şiddetle mücadele kapsamında topluma yönelik yürütülen farkındalık çalışmaları				Toplumsal cinsiyet temelli çalışmalar			
57	7.7	Kadın danışma ve dayanışma merkezi				Boşvuran kadınların statüsü ne olursa olsun beraberinde çocukları ile birlikte gelmesi durumunda çocuklarının misafir edileceği, uzman eşliğinde oyun odası var	Çok çeşitli koşullarda kadınlar için erişilebilir merkez (engelli, göçmen, cinsel yönelim, cinsiyet kimliği)	Var ise bu kadın dayanışma merkezlerinin uzman kapasitesi (uzman sayısı, çalışma gün sayısı ve saati, vb.) nedir?	
58	7.8	Kadınlara yönelik şiddetle mücadele için kurulmuş kadın sığınacağı				Toplumsal cinsiyet temelli kadın sığınacağı		Var ise belediye kadını bulduğunda yönlendiriyor mu? (örn. Aile Bakanlığı) mi devretti? Kapsayıcı bir hizmet (Trans kadınların kabul edilebilirliği) sunuyor mu?	
59	7.9	Kadınlara yönelik şiddet konusunda uzmanlaşmış merkez/hizmet (cinsel şiddet kriz merkezi gibi)							
60	7.10	Kadınlara yönelik şiddetle mücadelede başvuru alan sosyal hizmet sunan personeline oryantasyondan başlayarak düzenli eğitim ve supervizyon ve kendine bakım desteği verilmesi				Eğitiler, toplumsal cinsiyet temelli veriliyor	Düzenli ve güncel eğitimler		

No	Alt Öçüt	Soru	1). Yok-Çalışma bulunmuyor	2). Planlama var, ancak henüz uygulama yok	3). Planlama ve uygulama var	4). Uygulama var, izleniyor, kontrol ediliyor ve iyileştiriliyor	5). Örnek: Çselleştirilmiş, sistematik ve sürdürülebilir uygulama	Açıklama	Kanıt
		8. eöç / eöçMEN KADINLAR							
70	8.1	Belediyenin kadın göçmenler özelinde oluşturduğu politika ve tutum belgesi							
71	8.2	Kadın göçmenler özelinde oluşturduğu politika ya da programlar; araştırma, veri analizi gibi yöntemler ile belirlenmesi						Son bir yılda yapılan araştırma konu başlıkları nelerdir? Belediyenin göç veri portalı var mıdır?	
72	8.3	Göçmenlere sunulan sosyal destek/yardım ve hizmetlerine yönelik cinsiyet dağılımına dayalı veri toplanması							
73	8.4	Kadın göçmenlere/mültecilere ilişkin belediye tarafından ayrılmış ve/veya uluslararası kuruluşlardan gelen bütçe						Uluslararası kuruluşlardan gelen bütçe miktarı yıllık ne kadardır? Belediye yıllık bütçesi nedir?	
74	8.5	Mülteci/göçmen kadınlar kent konseyleri komisyonlarında/çalışma gruplarında yer alması							
75	8.6	Belediye mülteci/göçmen kadınların iş piyasasına erişimleri konusunda çalışmalar, dil kursları, sertifikalı mesleki eğitim programları							
76	8.7	Belediyenin 0-6 yaş okul öncesi erken eğitim veren kreşlerinde mülteci ve göçmen çocuklar ücretli/ücretsiz yararlanabilme olanağı							
77	8.8	Belediyenin kadın mülteci/göçmenlerle ilgili STÖ'ler, üniversiteler ve uluslararası kurumlarda imzaladığı protokol(ler) ve işbirlikleri							
78	8.9	Belediye, şiddete maruz bırakılan mülteci/göçmen kadınların statüsü ne olursa olsun sığınmaevine kabul edip gereken desteği sağlaması, iletişim kurabilecek mekanizmaları						Son 3 yılda sığınma evlerinden yararlanan kadın mülteci ve göçmen sayısını yazınız.	
79	8.10	Belediyenin mülteci/ göçmen kadınların haklarını ve sosyal destek hizmetlerini öğrenmelerine yönelik sunduğu çokalıllı eğitim programları						Son 3 yılda açılan programlar ve bu programlara katılan kadın mülteci ve göçmen sayısını yazınız.	

No	Alt Öçüt	Soru	1) Yok-Çalışma bulunmuyor	2) Planlama var, ancak henüz uygulama yok	3) Planlama ve uygulama var	4) Uygulama var, izleniyor, kontrol ediliyor ve iyileştiriliyor	5) Örnek içselleştirilmiş, sistematik ve sürdürülebilir uygulama	Açıklama	Kanıt
		9. YOKSULLUK							
80	9.1	Kadın yoksulluğu ile ilgili çalışmalar yapılması				Sosyal ve bilimsel çalışmalar var, izleniyor, kadın yoksulluğunu önlemeye yönelik takip mekanizması var	İhtiyaç analizi yapıp, bireye özgü kişiselleştirilmiş öncelikli ihtiyaç desteği sunuluyor	İhtiyaçların ve ihtiyaç sahiplerinin belirlenmesinde sivil toplardan gelen önerilerden de değerlendirilme ve alın bir mekanizma oluşturulmuş mu?	
81	9.2	Yoksullukla ilgili geliştirilmiş veri toplaması				Yoksullukla ilgili geliştirilmiş veri toplaması (yaş, cinsiyet, yalnız-tek ebeveyn kadın, engelli bakım veren, okula gitmeyen çocuk, engelli çocuk, yatılık hasta, cezaevinde ebeveyn, internet erişimi olmayan hane, akıllı telefon erişimi olmayan kadınlar/ yaşlılar, göçmen vb bilgileri içeren veri toplanıyor)	Son bir yılda yapılan araştırma konu başlıkları nelerdir? Belediye'nizin göç veri portalı var mıdır?		
82	9.3	Yoksullukla mücadele için yapılan çalışmalar, hizmetler				Hizmetler ve çalışmalar toplanan geliştirilmiş verilere göre (Yaş, cinsiyet, yalnız ebeveyn kadın, engelli bakım veren, okula gitmeyen çocuk, engelli çocuk, yatılık hasta, cezaevinde ebeveyn, internet erişimi olmayan hane, akıllı telefon erişimi olmayan kadınlar/ yaşlılar, göçmen gibi) düzenleniyor	Kadın yoksulluğunun somutlukları aktarılmasına ilişkin incelemelerde takip mekanizması kurdu mu		
83	9.4	Yoksul hanelerde habertleşme ve iletişim araçlarına erişim sıklığına ilişkin kadınların tespiti edilmesi				Mümkün olan en geniş ölçekte ihtiyaçlar karşılanıyor (cep telefonu, telefon hattı, sınırlı internet erişimi, televizyon gibi)			
84	9.5	Başta yoksulluk olmak üzere çeşitli nedenlerle zorunlu eğitimini tamamlayamayan kız çocuklarına yönelik destek hizmetleri					Eğitimleri tamamlanana kadar sürdürülebilir destek veriliyor.		
85	9.6	Yönetici ve personele kadın yoksulluğuna ilişkin, insan hakları temelli yaklaşımla eğitim ve farkındalık çalışmaları yapılması					Eğitimler güncelleniyor ve tekrarlanıyor		

